

Vesna Bleiweis

Poslovna morala in odgovornost zanjo

Bolj ali manj formalnim informacijam, prezentiranim na 14. seji poslovnega sveta, ne kaže posvečati posebne pozornosti. Zato se ustavljamo pri jedru razprave: poslovna morala in odgovornost zanjo.

Povod za razpravo o poslovnih morali in odgovornosti zanjo je dala konkretna poslovna odločitev iz sestava M-Velepreskrbe, tozda Hladilnica. Ta temeljna organizacija je na podlagi sklenitve ekskluzivne pogodbe s partnerjem izven sozda onemogočila koriščenje kapacitet vsem potencialnim uporabnikom, med njimi tudi članici sozda. Gre za hladilniške kapacitete, ki so edine v SR Sloveniji registrirane kot sposobne za pripravo divjačine, namenjene za izvoz. V izvozna prizadevanja na tem področju se je vključila tudi M-MT, tozda Slovenija sadje, Zunanja trgovina. O teh prizadevanjih je bil seznanjen tudi tozda Hladilnica, vendar je kljub vsemu sklenila tako pogodbo ter s tem praktično onemogočila nadaljnja prizadevanja, da se posel tudi realizira. To je le kratka predstavitev (lahko tudi nepopolna) problema, ki je sprožil razpravo o poslovnih morali.

Brez dvoma gre za poslovno odločitev, ki sta ji botrovala dobra mera samozadostnosti, individualizma, subjektivizma in monopolni položaj tozda. Zato jo lahko ocenimo kot škodljivo. Vendar škodljivo komu? Večkrat smo že zapisali in poudarili, da je uspeh vsake članice sozda skupen uspeh in vsak neuspeh skupen neuspeh. V tem primeru (če ga vzamemo dobesedno ali pa če pristanemo na subjektivno razlago direktorja tozda Hladilnica), je bil prizadet le interes ene od članice sozda, ki je izvoz divjačine komaj registrirala in s tem povzročila družbeno škodljivo dejanje, ker nelojalno širi krog izvoznikov divjačine. Taka interpretacija ne vzdrži – kajti povečati izvoz je obvezujoča po-

slovna politika, ki smo jo sprejeli z vsemi planskimi dokumenti. Torej ne gre za oškodovanje posamičnega interesa, temveč interesa, skupnega vsem članicam sozda. Tu pa se začneja tisti del razprave o poslovnih morali, ki zadeva vse članice in vsako članico sozda posebej. Za kvaliteto medsebojnih odnosov, medsebojno zaupanje in informiranje. Prav pri presoji medsebojnih odnosov, zaupanja in nujnosti informacij pa poslovodni organi ne morejo zanikati odgovornosti za svoje interpretacije, subjektivne poglede na stališča. Tu je njihovo skrivanje za odločitvami samoupravnih organov, podpore družbenopolitičnih organizacij, povsem odveč. Prav poslovodni organi so tisti, ki kreirajo politiko medsebojnih odnosov in ki odločilno vplivajo na posamezne poslovne odločitve, saj so oziroma morajo biti prvi vir objektivnih informacij. Vztrajanje na poslovnih odločitvah, sprejetih zgolj na podlagi subjektivnih razlag in stališč (pri tem pa poudarjati njihovo ekonomsko učinkovitost – če ta dolgoročno sploh je) zgolj iz prestižnih razlogov, je tisto, čemur bi se morali prav poslovodni organi prvi odreči. Žal, pa se tudi za našo parolo »vse za zadovoljne kupce« dostikrat skrivajo poslovne odločitve, ki niso daleč od te, ki smo vam jo predstavili.

Morda pa se je kdo od prisotnih, ki so soglasno obsodili ravnanje tozda Hladilnice in tovrstne poslovne odločitve na sploh, le tiho vprašal tudi po svoji vesti in poslovnih morali. In že zato je bila razprava o poslovnih morali potrebna in utemeljena.

Center za obveščanje

Dva splošna akta v obravnavi

Ne samo spremembe v zakonodaji, temveč predvsem spremembe in razvoj medsebojnih odnosov v sozdu, so narekovali spremembe in dopolnitve samoupravnega sporazuma o združitvi v SOZD Mercator in samoupravnega sporazuma o trajnem poslovnem sodelovanju in združevanju dela in sredstev za skupno poslovanje med organizacijami na debelo in organizacijami na drobno v sestavu SOZD Mercator.

Poglobljena razprava članov izvršilnega odbora o predloženih delovnih gradivih za oba akta je pokazala še nekatere nedorečenosti. Nedorečenosti v tem smislu, da so posamezne določbe oblikovane togo, nekatere pa preohlapno. Togost so očitali predvsem določbam samoupravnega sporazuma o trajnem poslovnem sodelovanju in združevanju dela in sredstev za skupno poslovanje med organizacijami na debelo in organizacijami na drobno v sestavu SOZD Mercator. Gre za določbe, o katerih so člani menili, da uveljavljajo monopolni položaj organizacij v sestavu sozda. Člani izvršilnega odbora so menili, da se morajo te določbe omiliti. Ustrezne formulacije naj poišče strokovna služba v Delovni skupnosti sozda, obravnava pri udeleženkah sporazuma (udeleženke sporazuma predstavlja le določeno število članic sozda), pa naj pokaže, kaj bi še kazalo doreči ali preoblikovati. Rok za obravnavo traja do konca februarja.

Posplošenost, preohlapnost in plitvost pa so člani izvršilnega odbora očitali delovnemu osnutku sprememb in dopolnitev samoupravnega sporazuma o združitvi v sozdu Mercator. Najbolj zanimivo pri tem je, da so bile teh očitkov deležne določbe, ki niso v ničemer

spremenjene, kot na primer določbe o tem, kaj bomo skupaj in skupno opravljali v sozdu za dosego ciljev združevanja.

In če smo že pri zanimivostih, omenimo še tole: delovno gradivo o spremembah in dopolnitvah

sporazuma o združitvi v sozdu je bilo kot osnova za oblikovanje dopolnjevalnih in spreminjevalnih predlogov posredovano vsem članicam sozda že lani. Resno pa sta delo opravili le dve delovni organizaciji, MIP in M-Nanos. Z manjšimi korekcijami besedila delovnega gradiva je bil na seji izvršilnega odbora oblikovan osnutek, ki ga v tem času prejmejo vse članice sozda. Večkrat smo že zapisali, da je od odprtosti in kakovosti razprave odvisna tudi vsebina medsebojnih razmerij. Pri tem pa morata pojma »skupaj« in »skupno« za vse pomeniti enako vsebino. Saj se navsezadnje združujemo prav zaradi teh dveh zadev.

Mercator

GLASILO DELAVCEV IN ZDRUŽENIH KMETOV

Leto XX

Ljubljana, februar 1983

št.: 2

20 let
glasila Mercator

V tej številki

Mercatorjev izvoz lani in letos str. 2

Šesti od sedmih stebrov sozda – enotno označevanje str. 2/3

O položaju ženske – misli, intervjuji, anketa str. 4/5

Zapiski z delovišča v tujini – Mercator glavno mesto Slovenije str. 6

Nanosove vesti (tudi zaključek sestavkov o informatiki, Poziv k iskanju notranjih rezerv) str. 7-9

Analiza delegatskega sistema v M-Kopitarni Sevnica str. 9

Rezultati tekmovalcev in skupin na letošnjih 6. zimskih igrah Mercatorja v Gozd Martuljku str.10/11

O zapažanjih inšpektorjev pri kioskih str. 12

Organizacija trgovine v Franciji str. 12

Mercatorjev mozaik – vesti iz različnih krajev str. 14

Nasveti v zvezi z uporabo gospodinjskega plina str. 13/14

Predstavitve naših poslovnih partnerjev str. 15

Foto: Kanceljarija Mercator

6. zimska mercatoriada

Na današnji dan se je v zimski mercatoriadi. Kar se je postalo, da je dan pred mercatoriado, ki jo organizira Mercator, izredno grozen, saj na dan tekne pričaka tekmovalni pogoji.

Počutje je tako popolno, posebej če dodamo prijetno družbo in še pustna strela za nameček.

Rezultate tekmovalcev z uvrstitvami objavljamo na straneh 10 in 11.

Izvoz – prva violina

Vesna Bleiweis – center za obveščanje

Izvoz leta 1982 – osnova za plan 1983

Krepko preseženi izvozni načrti v letu 1982 so osnova za načrtovanje izvoza v letu 1983, nam je povedal pomočnik direktorja M-Mednarodne trgovine, Aleksander Grnjak.

Znani so podatki o obsegu izvoza sozda Mercator, natančneje M-Mednarodne trgovine v letu 1982. Planiran obseg izvoza je bil dosežen že ob koncu oktobra 1982, do konca leta 1982 pa je bil načrtovan obseg presežen za 45%. Te številke so nas vodile, ko smo v M-Mednarodni trgovini začeli razgovor z enim od odgovornih delavcev.

Za leto 1982 so znani vrednotni kazalci izvoznih prizadevanj.

Dosežen izvoz znaša 1,053 milijona dinarjev, preračunano po tečaju dolarja 41,80 din pa okroglo 25 milijonov dolarjev. Teža izvoza je temeljila na dejavnosti in angažiranju predvsem M-Mednarodne trgovine oziroma njenih temeljnih organizacij. Zanimamo nas, kolikšen delež v celotnem izvozu predstavlja izvoz proizvodov, blaga in storitev vseh članic sozda?

Aleksander Grnjak

Aleksander Grnjak: Precizni podatek o tem, koliko so članice sozda izvozile preko M-Mednarodne trgovine, še ni znan, zato njihov delež lahko le ocenimo. Ocenjujemo, da ta delež znaša približno 7%. Ob tem moram povedati, da vse članice sozda ne izvažajo samo preko M-Mednarodne trgovine, temveč del izvoznih poslov zanje opravljajo specializirane zunanjetrgovinske organizacije. Dosegli pa smo, da se na izvozni dokumentaciji označuje kot izvoznik članica sozda, s tem pa se vsi finančni efekti izvoza štejejo v finančni afekt izvoza sozda kot celote. Izhajajoč iz doseženih rezultatov in pa podatkov o tem, kako so posamezne članice oziroma bolje, kako posamezne članice sozda niso niti najmanj realizirale načrtovanih izvoznih planov za leto 1982, je načrtovano povečanje obsega izvoza za 17% v letu 1983 izredno smelo. Praksa zadnjih dveh let, ko

tekoče spremljamo realizacijo izvoznih planov, nam kaže, da so načrtovane številke za marsikatero članico sozda le številke, ki jih ne realizirajo. Ali menite, da bo tudi v letu 1983 tako?

Ali lahko komentirate razloge za nedoseganje oziroma neureničevanje planov? Ali so očitki M-Mednarodni trgovini, da je premalo angažirana pri izvozu proizvodnje članic sozda, upravičeni?

Aleksander Grnjak: Težko je ocenjevati ali prognozirati, kako se bodo članice sozda obnašale v letu 1983. Zanesljivo vemo le, da bo izvažala M-Kopitarna Sevnica. M-IP, TOZD Zaščita in še nekatere druge OZD. Povem naj le, da 70% od celotnega izvoza predstavlja prehrabeno blago, 30% pa lesni in tehnični izdelki, ki jih izvažata TOZD Steklo in TOZD Contal. Kar zadeva očitke M-Mednarodni trgovini, da je premalo agresivna in angažirana pri plasmaju proizvodnje članic sozda na zunanjem trgu, bi dejal, da gre bolj za subjektivne ocene kot za pojav, ki bi lahko imel drugačne razsežnosti. Prav zato menim, da ni razlogov, ki bi preprečevali dobro sodelovanje in iskanje možnosti za plasma lastne proizvodnje na zunanjem trgu. Dejstvo, da je plan izvoza zavezujoč dokument, obvezuje M-Mednarodno trgovino, da preko ustaljenih poslovnih vezi in ustaljenih ter tradicionalnih načinov zagotavljanja blagovnih fondov, zanimivih za zunanji trg, pokrije tudi izpad planiranega izvoza članic sozda.

Izvoz na konvertibilno področje je prva violina v današnjih gospodarskih razmerah. Kakšna so razmerja v izvozu na konvertibilno in nekonvertibilno področje?

Aleksander Grnjak: 99% našega izvoza je namenjeno konvertibilnemu področju, medtem ko je razmerje pri uvozu 70% s konvertibilnega področja in 30% s klirinškega. Poudariti moram obseg poslovanja v zvezi z Irakom, saj 50% vre-

dnosti izvoza prehrabnega blaga predstavlja izvoz v Irak.

Angažiranje v Iraku prinaša del dohodka tudi ostalim članicam sozda po osnovah, dogovorjenih s samoupravnimi sporazumi. Kolikšen del dohodka bodo v letu 1982 na ta način ustvarile članice sozda, ki v poslih sodelujejo? Koliko je sodelovanje članic sozda prispevalo h kakovosti naših storitev in ponudbi blaga v Iraku?

Aleksander Grnjak: Natančni podatki o tem, kolikšen del dohodka bodo na ta način ustvarile članice sozda, ki v poslu sodelujejo, še ni. Izreči pa moram vso pohvalo temeljnim organizacijam, ki v poslu sodelujejo. Vse si namreč prizadevajo, da bi zagotovile zahtevan asortiman blaga, prav tako pa tudi sposobne kadre.

Po podatkih Gospodarske zbornice Slovenije in Jugoslavije o prodaji oziroma izvozu in cenah, ki jih za posamezne vrste blaga dosežemo na konvertibilnem trgu, je cca 40% izvoznega blaga prodano z izgubo. Kako je s tem pri našem izvozu?

Aleksander Grnjak: Približno enako.

Večkrat smo že govorili o tem, da bi se morala M-Mednarodna trgovina afirmirati tudi z novimi oblikami organiziranosti dela. Gre namreč za to, da z ustaljenim načinom dela dolgo ne bomo mogli nadaljevati in da bo treba z marketingom in novimi oblikami managementa potrebno dopolnjevati obstoječ način. V kakšni smeri v M-Mednarodni trgovini to predvidevate?

Aleksander Grnjak: Prav to ugotovitev smo imeli pred seboj, ko smo se odločili, da ustanovimo mešano podjetje v Münchnu, s čimer se pozitivni rezultat te firme vrača v M-Mednarodno trgovino. Deluje tudi začasno predstavništvo na Madžarskem, nekaj pa bomo storili tudi v sami M-Mednarodni trgovini.

Sanjalo se mi je, da...

... v M-Mednarodni trgovini prireajo zakonite referendume na isto temo vsakih štirinajst dni.

... članice sozda redno in tekoče obveščajo o integracijskih postopkih in da bo sta to prva storila tozda Cibes in Steklo.

... v ozdu vsi enako razumemo pojma skupaj in skupno.

... bo M-turist v sestavi M-Mednarodne trgovine re-

dno organiziral turistična potovanja brez depozita na iraško-iransko fronto.

... bo izvoz divjačine v sozdu zajel tudi izvoz udomačenih kozlov.

... je M-Sadje zelenjava postal glavni dobavitelj limon poslovnemu organu M-Nanos.

... bo družbeni dogovor o urejanju delovnega in obratovalnega časa v sozdu pospešil ekspresno prehrano.

Skupne naloge članic sozda Mercator

Vesna Bleiweis – center za obveščanje

Šesti od sedmih stebrov sozda Mercator

Celostna podoba ali variacije na 6. člen samoupravnega sporazuma o združitvi v SOZD Mercator, n. sub. o.

6. člen samoupravnega sporazuma:

SOZD ima svoj zaščitni znak »M«. Zaščitni znak »M« obsega črko »M« v oranžni barvi ter pod znakom izpisano besedo MERCATOR, kot je razvidno iz listine o znamki, št. 18597 Ž 565/68 z dne 11. avgusta 1970.

Zaščitni znak »M« so dolžne enotno uporabljati v poslovanju vse temeljne in delovne organizacije, ki so združene v SOZD.

Glede na to, da predstavlja enotna in obvezna uporaba zaščitnega znaka SOZD skupno zunanje obeležje pripadnosti sestavljeni organizaciji in povezanost poslovanja ter medsebojnih odnosov, sprejmejo udeleženske tega sporazuma z enotno uporabo skupnega zaščitnega znaka naslednje obveznosti:

1. da ga bodo uporabljale na enoten način, tako glede njegovega designa, kakor tudi značilne oranžne barve oziroma izjemoma ustrezne druge barve, če tako zahteva tehnična izvedba,
2. da ga bodo uporabljale na enoten način poleg označevanja firm delovnih organizacij oziroma imen temeljnih organizacij, in to pri vsakem zunanem obeležju poslovnih zgradb ali prostorov, poslovnih enot, skladišč, prevoznih sredstev, druge opreme,
3. da ga bodo enotno uporabljale na razstavah in sejmi in v drugih propagandnih in reklamnih nastopih oziroma vizualnih medijih ali v gradivu za te namene ter na delovnih oblekah,

4. da ga bodo enotno in na vsak način uporabljale na tiskovinah za poslovno korespondenco, v publikacijah, na formularjih, računih, obrazcih in drugih listinah,

5. da ga bodo enotno uporabljale pri označevanju vseh pakiranih proizvodov in vsake vrste embalaže – tako v proizvodnji, kakor tudi v prodaji (vrečke, zavijalni papir ipd.).

Proizvodne temeljne organizacije smejo, če tržna situacija tako zahteva, za poslovanje izven SOZD s svojim statutom določiti, da uporabljajo za kupce izven SOZD Mercator n. sub. o. samo svoj zaščitni znak.

Udeleženske tega sporazuma sprejemajo v zvezi z uporabo skrajšane firme SOZD obveznost, da jo bodo uporabljale v primerih, ki so navedeni v drugi točki tretje odstavka tega člena in v publikacijah, na tiskovinah, za poslovno korespondenco, računih, listinah temeljnih oziroma delovnih

organizacij, ki jih uporabljajo pri poslovanju izven SOZD.

Po besedah generalnega direktorja SOZD Mercator, Mirana Goslarja na temo sedmih stebrov (razgovor s komunisti sozda – 16. 12. 1982):

»Prilagajanje skupnemu in enotnemu imageu v predstavljanju in nastopanju OZD ter izvajanju skupne ekonomske propagande predstavlja problem predvsem za tiste nekatere naše OZD, ki so se pozneje združile v Mercator in so se bale, da bi enakopravno označevanje z znakom M, z napisi

Mercator in drugimi obeležji zatemnilo njihove tradicionalne oznake, ki pomenijo njihovo individualno afirmacijo na trgu...

Enakopravni tretman (po obliki, velikosti in poziciji) skupne naše oznake Mercator in oznake drugega dela firme...

Ne moremo mimo dejstva, da imamo na terenu pravicato šarolikost rešitev, zanemarjene, obledel, strgane napise in nalepke, neenotne designe, zelo različne in neustrezne arhitektonske rešitve pri novih objektih, napačne navedbe in oznake firme, napopolno oblikovno in vsebinsko zgrešene rešitve...

Da bi se v bodoče izognili vsem napakam, bo potrebno pri našem studiu za ekonomsko propagando formirati posebno komisijo, sestavljeno iz predstavnikov članic sozda, ki naj bi ocenjevali oblikovno in vsebinsko pravilnost vseh sredstev in rešitev. Tudi naše glasililo lahko v tem pogledu odigra potrebno informacijsko vlogo.

AGROKOMBINAT Krško

PROIZVODNO IN TRGOVSKO PODJETJE

68270 Krško, Cesta krških žrtev 52
TELEFON: h.c. (068) 71-020, dir.: 71-230, komercialna: 71-022
TELEGRAM: AGROKOMBINAT KRŠKO
ZIRO RACUN:

Mercator-EMBA
živilska industrija p. o.
— v sestavi
SOZD Mercator, n. sub. o.

ŽIVLSKA INDUSTRIJA

61000 LJUBLJANA
SLOVENCEVA 21
Telefon: 346 285, 346 273
Komercialna: 346 268
Telex: 31 403
Ziro račun: 50102-601-21178

Vse zeleno... da o enakopravnosti ne govorimo...

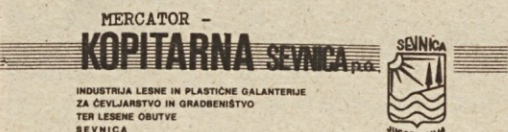
Mercator

TRGOAVTO • Koper

TRGOVINA, SERVIS n. sol. o. Koper, JLA 25 a

TOZD Trgovina na debelo n. sub. o., Repičeva 6, Koper
TOZD Trgovina na drobno n. sub. o., Repičeva 6, Koper
TOZD Servis n. sub. o., Istrska c. 12, Koper
TOZD Servis Zastava n. sub. o., Obala 9, Portorož
Delovna skupnost skupnih služb, JLA 25 a, Koper

Ljubitejski ali kakšen drug pristop?

MERCATOR - KOPITARNA SEVNICA

INDUSTRIJA LESNE IN PLASTIČNE GALANTERIJE
ZA ČEVJARSTVO IN GRAĐENIŠTVO
TER LESNE OBUTVE
SEVNICA

POŠTA: 68290 SEVNICA
ŽELJEZNIŠKA POSTAJA: SEVNICA
TELEFON: (068) 81-150, 81-154, 81-161
TELEX: 35734 KOPSEV YU
TELEGRAM: KOPITARNA
ZIRO RACUN: 51610-601-10147 SKR KRŠKO
EKSP. SEVNICA

»Glede na to, da predstavlja enotna in obvezna uporaba zaščitnega znaka sozd skupno zunanje obeležje... (6. člen samoupravnega sporazuma o združitvi v SOZD Mercator, n. sub. o.)

TOZD JELKA
Hrastnik, gostinstvo, n. sub. o.

d. o. mercator, hoteli, gostinstvo, n. sub. o.
SOZD Mercator, n. sub. o.

Cesta 1. maja 76
61430 Hrastnik

»Delovne organizacije, udeleženske tega sporazuma, so sprejele obveznost, da bodo svojo firmo uporabljale tudi del firme SOZD, in sicer besedo Mercator, ter da bodo poslovale s svojimi firmami takole... 17. Mercator-Hoteli gostinstvo (5. člen samoupravnega sporazuma o združitvi v SOZD Mercator, n. sub. o.)

Nadaljevanje na 3. strani

Šparanje gor, šparanje dol... rezultat pa je takle.

Mercator — Mednarodna trgovina n. sol. o.

Slovenija · Sadje
zunanja trgovina, n. sol. o.
Ljubljana, Titova 66
Telefon: direktor TOZD 314-961
Izvoz 311-325, 311-327
Uvoz 311-326, 314-960
Notranji trg 320-457
Telegram: SLOVSAD Ljubljana
Telex: Ljubljana 31 379
Poštini predal: 95, 61109 Ljubljana
Bančni račun: 50100-601-13079

Enakopravni tretman (po obliki, velikosti in poziciji) skupne naše oznake Mercator in oznake drugega dela firme... tu se v praksi dela mnogo napak in nedoslednosti (vir: 7. stebrov sozda – Miran Goslar, razgovor s komunisti sozda 16. 12. 1982)

Skupne naloge članic sozda Mercator

Vesna Bleiweis – center za obveščanje

Šesti od sedmih stebrov sozda

Celostna podoba ali variacije na 6. člen samoupravnega sporazuma o združitvi v SOZD Mercator, n. sub. o.

Nadaljevanje s 2. strani

Po mnenju strokovnjakov s področja oblikovanja, ki jih v sozdu imamo pa:

»Celostna podoba sozda na ljubiteljskih ali profesionalnih osnovah?«

Predstavljamo vam le nekaj tistih primerov, za katere menimo, da niso v skladu s 6. členom sporazuma o združitvi v sozd, nekaj primerov, ki zadevajo neenakopravno uporabo zaščitnega znaka M. O samem oblikovanju pa si ustvarite svoje mnenje. Želimo poudariti le eno: tudi odprt sistem uporabe znaka M (čeprav je ta po 6. členu dovoljen le izjemoma) in označevanja individualnosti posamezne delovne ali temeljne organizacije naj temelji na profesionalnem oblikovanju – ljubiteljstva si pri tem ne kaže dovoljevati. Tega si še preveč privoščimo pri naših izložbah, nalepkah, ter drugih zadevah preko katerih naj bi se kazala pripadnost firmi.

Komisij, ki naj bi ocenjevala oblikovno in vsebinsko pravilnost vseh sredstev in rešitev želimo uspešno delo, odgovornim za celostno podobo sozda pa, da čim prej uredijo tisto, kar se da tudi le z

dobro voljo in minimalnimi sredstvi. Gre za uporabo nalepk M. Take, kakršne so nalepljene marsikje (obledele, strgane) in kjerkoli je komu padlo na misel nam delajo prej sramoto kot pa reklamo za nekdanje geslo »Pri Mercatorju dobite vse«. Da, tudi veliko mero šlomparije in slabega okusa.

Trgovsko podjetje

 Nanos

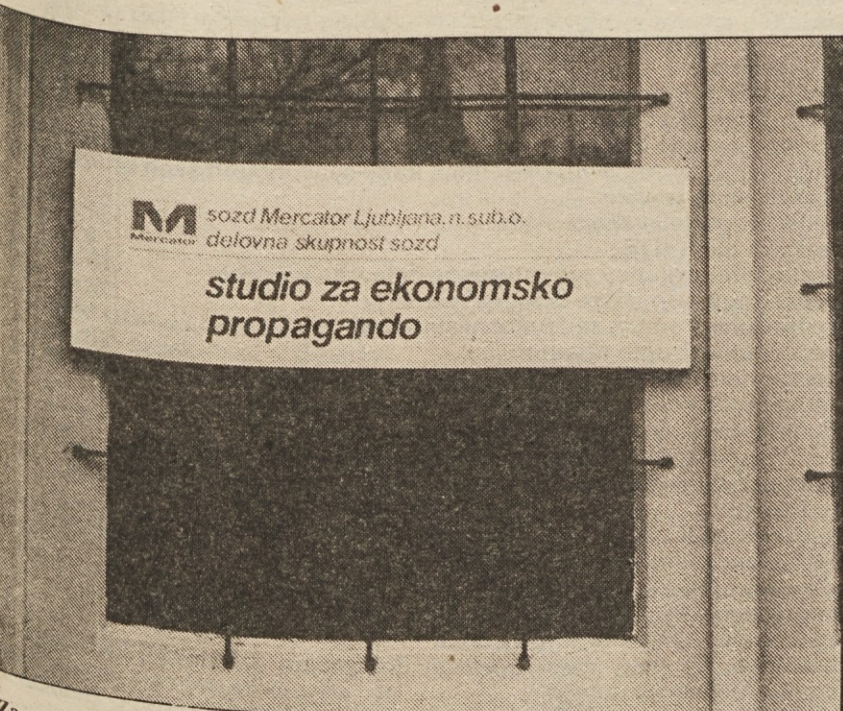
delovna organizacija blagovnega prometa n. sol. o. Postojna
s temeljnimi organizacijami

Nas je sram povedati, da smo Mercatorjevi? (vir: telefonski imenik za leto 1983)

Mercator - Nanos
delovna organizacija blagovnega prometa n. sol. o.

 TOZD TOVARNA MESNIH IZDELKOV
POSTOJNA, n. sub. o.
TELEFONSKA CENTRALA (067) 23-561, 23-574, DIREKTOR 21-713, KOMERCIJALA 22-055, 21-201, KLAVNICA 21-294
PROIZVODNJA 23-592 — NASLOV: 66230 POSTOJNA,
ULICA LUKE ČEC 2, P.P. 47 - Ziro račun 52200-001-10194

Majhen Mercator – velik Nanos – delovna organizacija blagovnega prometa ali trgovsko podjetje?

Za vse informacije, sodelovanje pri oblikovanju in uresničevanju 6. člena samoupravnega sporazuma o združitvi v SOZD Mercator, n. sub. o. se obrnite na odgovornega...

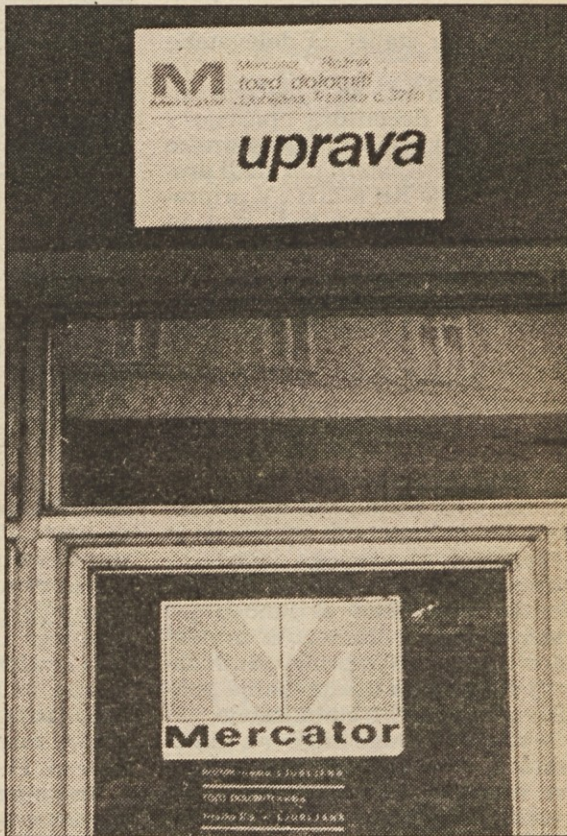
Spomenik reorganizaciji (nekdanji TOZD Conimex) stoji na Cankarjevi cesti v Ljubljani (posnetek 16. 2. 1983)

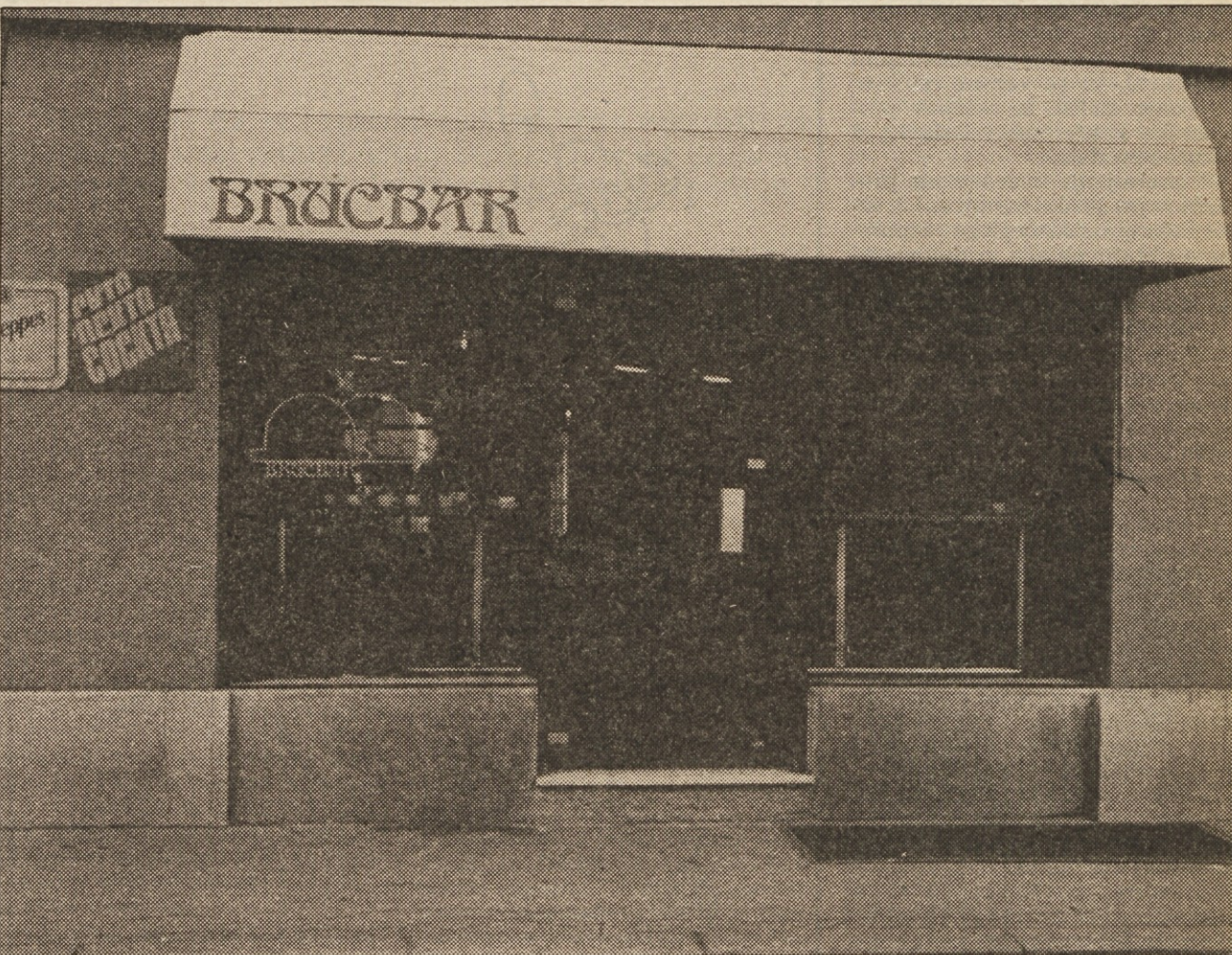
Nalepke, nalepke in Mercator, Mercator v vseh variantah na istih vratih

Ali v Ljubljani že kdo ve, da je naš? Trgoavto, namreč!

Kar dobro moraš dvigniti oči, da najdeš upravo (napis nad vvhodom v poslovne prostore M-Rožnika, TOZD Dolomiti na Tržaški cesti v Ljubljani)

Kdaj večkrat izbrani za najboljša dela na področju oblikovanja? (avtor Peter Škerlavaj, dipl. ing. arch., Mercator-Tehna, TOZD Investa)

Družbenoekonomski in politični položaj žensk

Vesna Bleiweis

Treba je le vztrajati in se tvorno vključevati

Da bi predstavili dejavnost in način dela sveta za vprašanja družbenoekonomskega in političnega položaja žensk pri predsedstvu republiške konference SZDL, smo na razgovor povabili dosedanjo sekretarko tega sveta, Marjano Lubej. Našemu povabilu se je ljubeznivo odzvala.

Razlog za naš razgovor so bili razgovori z ženskami, zaposlenimi v sozdu. Vse so namreč povedale, da pogrešajo informacije o delovanju dela tega organa. Zato smo tovarišico Lubejevo najprej povprašali po krogu delovanja sveta, njegovem programu in načinu dela. Predstavila nam ga je takole:

Svet za vprašanja družbenoekonomskega in političnega položaja žensk pri predsedstvu RK SZDL Slovenije je enakopravna oblika dela socialistične zveze kot fronte socialističnih sil. Tudi v občinah so pri občinskih konferencah SZDL oblikovani ti sveti, ki se tvorno vključujejo v razreševanje temeljnih aktualnih družbenih problemov in v mnogih okoljih s svojimi pobudami prispevajo k oblikovanju stališč za delegatsko odločanje.

Kot vsako leto se v mesecu novembru in decembru opravijo v krajevnih skupnostih programske konference in zatem jim sledi programska seja RK SZDL. V pripravah nanjo pripravi tudi svet za vprašanja družbenoekonomskega in političnega položaja žensk svoje poročilo in se dogovori za programsko usmeritev za naslednje leto.

Tako je svet ocenil, da bi morale usmeritve za delo v tem letu temeljiti na naslednjih aktivnostih gospodarske, razvojne in socialne politike, pri katerih naj bi svet vodil oziroma nadaljeval lanske aktivnosti do krajevnih skupnosti in organizacij združenega dela: T

- neposredno vključevanje žensk v družbenopolitične aktivnosti pri razreševanju posameznih problemov družbenih in proizvodnih nalog, vezanih na uveljavljanje politike gospodarske stabilizacije;

- krepitev vloge krajevnih samouprave, s posebnim poudarkom na tvornem vključevanju naših svetov v organiziranje in delovanje potrošniških svetov in izkoriščanje vseh objektivnih možnosti za razvoj storitvenih in uslužnostnih dejavnosti;

- spremljanje in razreševanje odprtih vprašanj pri novem pokojninskem sistemu, s posebnim poudarkom na vodenje razprav v združenem delu in nadaljevanjem aktivnosti, ki so vezane na uveljavljanje stališč in sklepov problemske konference »Delavka v združenem delu«;

- spremljanje in reševanje problemov pri široko zasnovani družbeni akciji ustrežnejšega razporejanja obratovalnega in delovnega časa (družbena prehrana, prevozi, otroško varstvo);

- razreševanje problemov zaposlovanja in zaposlenosti, s posebnim poudarkom na enakopravnem obravnavanju žensk pri teh vprašanjih in njihovo povezavo z zagotavljanjem večjega vpisa žensk v poklice prednostnih gospodarskih panog;

- nadaljevanje akcij za razvijanje izveninstitucionalnih oblik ter racionalnejših rednih oblik družbene vzgoje in varstva otrok.

Ali lahko navedete konkretne primere, ko se je dejavnost sveta pokazala kot odločilna pri opredeljevanju vsebine posamezne akcije, bodisi na ravni družbenopolitične organizacije bodisi na ravni družbenopolitične skupnosti?

V lanskem letu je bil pomemben del aktivnosti sveta namenjen politiki zaposlovanja s posebnim poudarkom na zaposlovanju žensk in mladine, predvsem s stališča enakopravnih možnosti za zaposlovanje. Pri tem ne gre za načelno bitko za enakopravnost, temveč za opozorila, da se doslednejša in ra-

cionalnejša oblika zaposlovanja ne bi najprej zlomila na ženskem delu naše družbe.

Tudi ob vpisu mladih v usmerjeno izobraževanje je svet ugotovil sicer nekatere premike, čeprav je bilo potrebno v letošnjem letu še pristajati na nekatere kompromise. Zato bomo morali še naprej bolj dosledno presegati tradicionalno miselnost nekaterih dejavnikov pri usmerjanju v izobraževanje in zaposlovanju deklet ter doseči, da si bodo OZD in posebe ne izobraževalne skupnosti bolj zavzeto prizadevale za odpiranje novih perspektiv glede na možnosti zaposlovanja.

Pomembni rezultati so bili doseženi tudi pri razvijanju racionalnih oblik družbene vzgoje in varstva otrok, razvoju in delovanju potrošniških svetov, ustvarjanju pogojev za razvijanje sosedске pomoči, organiziranju informativno-propagandnih akcij za uveljavljanje vsestranske štednje z energijo, zagotavljanju organizirane družbene prehrane, razvoju deficitarnih storitvenih dejavnosti, ki prispevajo k razbremenjevanju zaposlene žene in družine.

Med pomembnejša vprašanja, ki so bila večkrat prisotna na naših svetih, sodi tudi predlog za uvedbo pravice do predčasne upokojitve, ki je bil izoblikovan že ob razpravi o zveznem zakonu o invalidsko pokojninskem zavarovanju, kot tudi na 3. konferenci Zveze sindikatov Slovenije, vendar ob upoštevanju ekonomskih, socialnih in drugih posledic, ki izhajajo iz uveljavitve te pravice za posameznega upokojenca. Pri tem je bilo izraženo mnenje, da bi morali merila in kriterije za uveljavitev predčasne pokojnine čimbolj uskladiti med republikami in pokrajinama. Poleg tega pa smo v zvezi z urejanjem nadaljnjega dela ali ponovne zaposlitve po že izpolnjeni pokojninski dobi izoblikovali mnenje, da ob sedanjih družbenoekonomskih razmerah in pro-

blemih zaposlovanja ne bi veljalo še naprej stimulirati takšno delo.

Svet se je vključil tudi v širšo družbeno akcijo za ustrežnejše razporejanje delovnega časa in opozoril na pomen in vlogo pravočasnega reagiranja na razreševanje aktualnih problemov, ki bodo spremljali novo urejanje delovnika (prevoz, otroško varstvo, prehrana). Ob obravnavi dogovora je svet ugotavljal, da bi morale biti upoštevane širše dimenzije družbene organizacije in opredelitve družbenih ciljev, ki so vezani tudi na samoupravno odločanje o obratovalnem in delovnem času.

Končno naj povemo, da smo večkrat opozarjali, da razmer in stanja v katerih smo, ne bomo spreminjali in tudi ne razrešili z napisanimi usmeritvami, pač pa z intenzivnimi odgovornimi in široko frontno zasnovanimi aktivnostmi pri razreševanju vseh aktualnih družbenih problemov.

Večina žensk meni, da mora ženska pokazati več ustvarjalnosti in biti agresivnejša pri uveljavljanju od moškega. Te ugotovitve potrjujejo s konkretnimi primeri iz svojega delovnega in življenjskega okolja. Ali lahko tudi ugotovite komentirate po eni strani s stališči sveta, po drugi pa osebno, kot ženska?

Menim, da je prostor za družbenoekonomsko in družbenopolitično uveljavljanje žensk dovolj širok, ne le na osnovi ustavnih in zakonskih podlag. Treba je le uporneje delovati glede na interes in sposobnost ter se angažirano vključevati tako v delovnem in krajevnem okolju. Prav tu se z aktivnejšim odnosom do problemov lahko razrešujejo tudi tista »nerešljiva« vprašanja, vezana na ustvarjanje pogojev za organizirano pomoč delavki z družinskimi obveznostmi, ki še vedno najbolj bremeni zaposleno žensko. Mnogo je še neizkoriščenih oblik za razvoj neinstitucionalnih oblik, na katere pa prav ob sedanjih zaostrenih problemih pozabljamo. To velja tudi za razvoj uslužnostnih dejavnosti. V mnogih konkretnih primerih prakse kaže, da ne velja le negodovati nad spremljajočimi problemi, ampak z aktivnim pristopom spreminjati razmere.

Izposojena karikatura

Osmi marec

Vesna Bleiweis

Ženska – ali dolga noč še ne gre h koncu

Otroci, ki jih za skromen šopek rož ogoljufajo na vsakem koraku, čeprav so cene cvetja ta dan maksimirane (kot na dan mrtvih).

Šepetanje kolegov o presenečenjih, ki jih pripravljajo kolegicam (šepetanja ni, kadar gre za negodovanja v zvezi s poročniškimi, nego otrok – normalno, saj v večini primerov ne gre za njihove otroke).

Prijazno muzanje mož in ljubimcev (večina nosi rože v aktovkah).

Vesela in razposajena ženska omizja (na častnem mestu šef, ki žari od navdušenja, komplimentov in dobrote – kdaj pa, če ne danes?).

Nekaj nakresanih žensk – še več tistih, ki to šele postajajo (tako strupenih opazk na njihov račun, ne slišiš na račun najbolj nesramnega, predrznega in pijanega moškega.)

Slavospevi poklicanih in poklicnih politikov o korakih, ki jih (pa tudi ne) delamo v uveljavljanju družbenoekonomskega in političnega položaja žensk. Čast in slava z najvišjih mest za žensko, soustvarjalko v

procesu človeške reprodukcije, (so)ustvarjalko standarda, vse s poudarkom na njenih enakih deležih v kreipitvi in uveljavljanju...

Presunljiva in ganljiva srečanja najmlajših z ostarelimi in osamelimi ženami v krajevni skupnosti (sosedov mulo stare sosedje nikoli ne pozdravi, danes pa ji je prinesel drv. Na zalogo – do prihodnjega 8. marca – če ga bo doživela).

Licemerska vprašanja in namig v avtobusu: »Boste sedli, gospa?« (Zakaj ravno danes, ko imam prazne roke?)

Čast in spoštovanje, sladke besede, zahvale, pohvale. Tako glasno! Hvala bogu, samo enkrat na leto!

Nisem ne feministka, ne sufražetka. Nasprotno, nobene potrebe po bojevitosti na tem področju ne čutim, niti ne vidim njene smiselnosti, saj se zavedam svojega deklariranega enakopravnega položaja in deklariranih enakih izhodiščnih možnosti za svoje uveljavljanje. Zavedam pa se tudi cene tega uveljavljanja. In to je tisto, česar me spomni 8. marec. Zato mi ta uradni praznik ne pomeni ničesar, vedno bolj se mi zdi nepotreben in farizejski.

Ženske v sozdu

Vesna Bleiweis

Odločna večina še ni dovolj...

Ideja, da bi v glasilu predstavili podatke o zaposlenosti žensk v sozdu se ni porodila iz premišljevanja, kako obeležiti tako imenovan »njihov dan« temveč preprosto iz dejstva, da ti podatki še nikoli niso bili objavljeni, niti zbrani na ravni sozdu. Zaposlili smo vse kadrovske službe za podatke (vse so jih tudi poslale) za kar se jim zahvaljujemo. Podatki govore sami zase.

Število vseh zaposlenih v sozdu
od tega žensk 8.534 ali 69%
število učenk v gospodarstvu (srednje usmerjeno izobraževanje) 12.368 ali 30%
število študentk (srednja, visoka, višja šola) 147 ali 1%
V sestavu sozda Mercator je 83 delovnih skupnosti, temeljnih in enotnih delovnih organizacij. Poglejmo, kako so v organih vseh 83 organizacij zastopane ženske:

predsednice delavskega sveta	17 ali 20%
predsednice IO DS	8 ali 10%
predsednice organov samoupravne delavske kontrole	25 ali 30%
predsednice komisij za delovna razmerja	35 ali 42%
predsednice komisij za družbeni standard	6 ali 7%
predsednice drugih organov	26 ali 31%
Direktorice tozd, do vodje DS	5 ali 6%
predsednice kolektivnih poslovnih organov	
predsednice kolegijskih poslovnih organov	
Ker v vseh 83 navedenih organizacijah delujejo tudi družbeno politične organizacije, pogledajmo žensko zasedbo pri opravljanju funkcij še v teh sredinah	
Predsednice IO OOS	31 ali 37%
predsednice konferenc sindikata	
sekretarke OO ZK	25 ali 30%
predsednice drugih DPO	
predsednice aktivov kmečkih žena	
koliko pa jih med nami opravlja delegatske dolžnosti? Delegatke v zborih združenega dela je 838 ali 18% delegatke v samoupravnih interesnih skupnostih pa je 18 ali 2%	

Razgovori z ženskami v sozdu

Vesna Bleiweis

Ženska je ženska

Dobesedno pa »baba je baba«. Kako so ta pogret rek komentirale delavke sozda? Poiskali smo jih devet – žal pa med njimi nobene od predsednic štirih aktivov kmečkih žena. Razlog: slabe prometne razmere. To napako bomo popravili. Vsem devetim – vsaka od njih pa opravlja drugačen poklic, smo zastavili enaka vprašanja. Odgovori nanje pa so tako identični, da smo se odločili objaviti le dva razgovora. Predstavljamo vam Ljubo Sukovič iz M-Velepreskrbe TOZD Standard in Danico Strnad iz M-Hoteli gostinstvo, TOZD Hotel Sremič. Prva dela v komerciali, druga pa je vodja hotela.

Bliža se dan žena, ko nas vse zajame neke vrste vznemirjenost. Nenadoma postanemo ženske središče pozornosti. Dan je mimo, potem pa je spet vse po starim. Ali sta tak način in oblika izkazovanja pozornosti smiselni in primerni?

Ljuba Sukovič: »Ker smo ženske povsem enakopravne članice ali pa člani te družbe, ne potrebujemo nobenega posebnega dneva, da bi nas ravno tega dne opevali, ali pa da bi se, kot se najpogosteje zgodi, opevale same. Dan je posvečen borbi žena za njihov enakopravni ekonomski in politični

● Dvorjenje moškega se imenuje tisti nenavadni proces, v katerem ženska naposled prepriča moškega, da ne more živeti brez nje.

● Ženske reprezentirajo triumf materije nad duhom, kakor reprezentira moški triumf duha nad moralo.

● Ženske privolijo samo tedaj, če jih prisiliš. Tedaj pa z navdušenjem.

položaj v družbi, pri nas oboje imamo, namen počastitve pa smo obrnili na glavo in se gremo praznovanje neenakopravnih žensk.

Danica Strnad: »Enkrat na leto glasno izkazovati pozornost ženskemu prispevku k ustvarjanju, ni potrebno. Če ne znamo tega storiti drugače, potem tudi tako kot delamo ni treba. Je že prav, droben cvet, vendar kdaj? Za osmi marec, ko ta izzveni bolj kot burka, ki jo uganjamo vsi skupaj, raje ne.

Vse sogovornice so ugotovile, da morajo za svoj uspeh, za dober glas o svojem delu vložiti več znanja, več napora in biti pri uveljavljanju svojih predlogov in stališč agresivnejše.

Ljuba Sukovič: »Prav tu je tisto, kjer še vedno vlada mentaliteta »baba je baba«. Napaka pri delu, ki jo stori ali zagreši ženska se kaj hitro prekvalificira v nesposobnost in neznanje, medtem ko se za moškega kaj hitro najdejo »olajševalne okoliščine«. Imam občutek, da moški težko in z ne-

● Glavna težava pri poštenih ženskah ni v zapeljevanju, ampak v tem, kako bi jo spravili na skriven kraj.

● Ženske vse, kar je romantičnega, pokvarijo s tem, da skušajo narediti trajno.

zaupanjem sprejmejo žensko na vodilnem položaju, da so do njih nekako vzvišeni in da s tem »kaj bo baba« skrivajo, kaj če se bo res

Ljuba Sukovič

Danica Strnad

● Moški so velikokrat plačali s svojo glavo, ker niso imeli pri sebi trdnjše valute.

● Nedolžnost je edini kapital, ki ga moraš izgubiti, da bi se obrestoval.

● Ženske nam vdihnejo ideje za velika dela in nam preprečujejo, da bi jih uresničili.

izkazalo, da njeni možgani niso nič slabši od njegovih. Zaradi tega mora ženska pokazati več.

Danica Strnad: »Kar strinjam se s tem, da mora ženska pokazati več, predvsem v fazi, ko mora vzbuditi zaupanje v svoje znanje in delovno sposobnost. Ko je ta led prebit, potem gre. Sama zase sicer nikoli nisem občutila, da moram prebijati led, ker sem od mladih nog navezana na družbenopolitično delo, predvsem pa na svoj poklic. V poklicu sem se naučila spoznavati ljudi in jim dvoriti. Zakaj dvoriti? Gostinec mora biti v prvi vrsti odprt človek, ki streže človekovemu razpoloženju in se temu razpoloženju prilagajati. Prav ta lastnost mi omogoča, da tudi v uveljavljanju svojih pogledov nimam težav. Sicer pa na delovnem mestu ne vem ne za družino, ne za svoje osebne težave. To je tudi razlog, da na račun svojega dela še nisem slišala tega pogostega reka, ki je za vsako delovno žensko žaljiv. Delati, ne pa hoditi v službo, je tisto, s čimer se dokazujemo. Da pa bi to lahko uresničile, morajo biti urejene še druge zadeve – od medsebojnega razumevanja v družini, do tistega, čemur pravimo družbeni standard.

Razširjena seja koordinacijskega odbora za rekreacijo in šport – KORŠ

Novo predsedstvo korša

Navada je, da se organizatorji športno rekreativne dejavnosti vsaj enkrat letno sestanemo ter pogovorimo o delu v preteklem letu in o načrtih v prihodnje.

Poročilo o dejavnosti v preteklem letu ugotavlja, da je bilo delo KORŠ-a uspešno, kar potrjuje že podatek, da se je akcij v letu 1982 udeležilo preko 2000 delavcev sozda Mercator. Po udeležbi so bile najštevilnejše letne in zimske športne igre, pa tudi pohod po poteh partizanske Ljubljane je bil kljub slabemu vremenu izveden z dobro udeležbo.

Člani korša so v nadaljevanju razpravljali tudi o aktivnostih v letu 1983 in ugotovili, da se aktivnost mora prilagajati pozitivnim dogajanjem v naši družbi, pri tem pa ne smemo zanemariti dejstva, da tovrstne prireditve stalno zblížujejo in povezujejo člane sozda Mercator. V letu 1983 bo korš organiziral smučarski tečaj v Ratečah pri Planici, zimsko tekmovanje v veleslalomu in tekih v Gozd Martuljku (že za nami), ponovno pa bomo sodelovali tudi na pohodu po poteh partizanske Ljubljane v maju mesecu.

Največje delo čaka organizatorje letnih športnih iger, saj je tu poleg izredno velikega števila

udeležencev potrebno pripraviti tekmovanja v več kot osmih disciplinah.

Člani korša so kritično ocenili dejavnost na področju planinstva. Ugotovili so, da smo to področje zanemarjali, zato mu je letos potrebno posvetiti več pozornosti.

No, to ni vse, kar se pripravlja korš v letu 1983. Planiranih je še nekaj drugih akcij. Med njimi je vredno omeniti seminar za organizatorje športne rekreacije v OZD in sestava Mercatorja. Nenehno namreč ugotavljamo, da imamo interesente za to delo, vendar so premalo usposobljeni, da bi mogli biti uspešni.

Izbrano je bilo tudi novo predsedstvo korša, ki bo vodilo dejavnost na tem področju.

Za predsednika je bil ponovno izvoljen Mirko Vaupotič (Mercator Sadje – zelenjave), za podpredsednika Stanko Hebar (MIP Ptuj), za sekretarko pa Ida Primožič (Rožnik, TOZD Dolomiti). Največ bo prispevala k delu četrta članica predsedstva, Sonja Bastar, ki se s tem delom ukvarja profesionalno.

Pri nas še vedno prevladuje patriarhalna mentaliteta. Ne samo v umetnosti, tudi v znanosti. Pri nas žensko ustvarjalnost še vedno obravnavajo podcenjujoče, z drugačnimi merili kot delo moških. Po tem dvojnem merilu so teksti moških pisateljev bolj upoštevani. Ženska mora za enak uspeh, kot ga doseže kak moški, storiti veliko več, da jo upoštevajo.

Ko berem časopise, opažam, da o nekaterih nič kaj izrednih slovenskih pisateljih precej pišejo, enakovrednim tekstom pisateljic pa posvečajo precej manj prostora. Ženska mora tudi sicer več dati, če hoče kaj doseči, saj sta na njenih ramenih še gospodinjstvo in materinstvo. Ženska se tudi ne razvija v enakih okoliščinah kot moški, nima toliko časa za študij.

Mira Mihelič

Prav gotovo zasledujete aktivnosti družbenopolitičnih organizacij in v zvezi s tem tudi njihova prizadevanja, da se v vse celice družbenopolitičnega življenja vključujejo tudi ženske. Koliko o teh prizadevanjih slišite in koliko menite, da se ta prizadevanja uresničujejo?

Ljuba Sukovič: »Moram reči, da za kakšno specialno aktivnost družbenopolitičnih organizacij, razen kadar gre za določevanje ključev za udeležbo žensk na različnih prireditvah še nisem sli-

● Večina mož zahteva od svojih žena vrline, ki jih sami nimajo.

● Moški je srečen z vsako žensko, dokler je ne ljubi.

● Navadno ženska šele ob devetih pove, da hoče biti ob pol devetih oblečena.

šala. Predstavite tak organ in družbenopolitično organizacijo v našem glasilu.

Danica Strnad: »Bolj sem seznanjena s tem, kako se ženske vključujejo v družbenopolitično delo v krajevni skupnosti. Tu najdemo ženske povsod, res da v manjšini ali pa kot svetle primere. Vse to izhaja iz dejstva, da so lažje aktivne družbenopolitične delavke tiste ženske, ki nimajo družinskih obveznosti ali pa tiste, ki imajo doma izvedeno »delitev dela«. Biti dobra delavka, aktivna ženska v družbenopolitičnem življenju, mati in žena – vse hkrati, ni lahko – cena tega je zelo visoka. V tem tiči tudi razlog, da se mnoge ženske kljub sposobnostim odrečejo aktivnosti, se ne grebejo »za vodilna delovna mesta«, za delo v samoupravnih organih in podobno. Vsa prizadevanja, da bi čimveč žensk vključili v aktivno delo, bodo ostala le prizadevanja na papirju, če se vse ne bo začelo pri vzgoji. Tu pa smo same ženske večino tiste, ki prve ločujemo delo deklice in delo dečka. Vse prevečkrat se same obnašamo tako, da deklicam – hčeram dokazujemo in vsiljujemo podrejenost, vsaj kar se opravljanja domačih del tiče.

Jaz pa pojdem in zasejem dobro voljo pri ljudeh, v eni roki nosim sonce, v drugi roki zlati smeh.

Iraške razglednice

Matajaž Marinček – P 202 D, Irak, 16. 2. t. 1.

Mercator glavno mesto Slovenije

Arabci so rojeni trgovci. O tem govori zgodovina, sedanjost pa jo samo še potrjuje. Številne drobne trgovinice, nič večje od našega kioska, so tipična podoba iraškega suka, pa naj bo ta v Mosulu na severu, v Basri na jugu, v Bagdadu ali v Suwairi.

Sprehod po suku (pokriti tržnici) je vsakič doživetje. Hodim po trdo zbiti in shojeni zemlji, se umikam jarku na sredi ulice, saj je ponavadi poln posušene ali celo tekoče umazanije, se spotikam ob kupčke zemlje, ki so zrasli tam, kjer jih najmanj pričakujem. Pogrešam debelega in prijaznega Hadžija ob vhodu v suk, njegov nasmeh do ušes, pristrčen stisk roke in povabilo na čaj, ki ga potem takoj pusti prinesiti iz čajnice nasproti. Kaže, da je trgovino prodal.

Postanem pred na tleh sedečo ženicco, ki je razgrnila cunjco in na njej ponuja glavničke, kičaste ščipalce za nohte, cenene uhane za dekleta in še kup drobne šare, ki bo krasila roke in lase odrasčajočih arabskih lepotic.

Skoraj vse delavnice in trgovinice so čisto odprte, brez prednje stene, le kakšen pult je tu in tam. Krojač na levi se je pravkar lotil suknjiča, njegov sosed nasproti, frizer, pa je še zadnjič z glavnikom potegnil skozi svetleče vranje lase zajetnega gospoda, ki se zadovoljno opazuje v ogledalu, ovešenem s številnimi fotografijami domačih televizijskih in filmskih zvezd ter s pocukranimi razglednicami zaljubljenih parov. Značilno opojni vonj dišavnih vodice se meša z vonjem po pečenih piščancih, in ta drugi me kar potegne naprej.

Pred lokalčkom je plinski roštilj in tam se vrtijo in vzbujajo želodčne sokove – rjavi, hrustljavi, zapeljivi, mamljivi, vedno vroči ... Pokažem na največjega in hip za tem leži pred mano na krožniku, garniran s pomarančo, mlado čebulo in edino v tej ulici dosegljivo hladno pijačo – vodo, ki je tako motna, da amebe in drugi migotalkarji v njej prav gotovo plešejo v razje ritme. Kodrolasi fante na zahtevo pobriše mizo in odnese vodo, prinese pa še topel samun, kruh, ki je po obliki statistična sredina med štručko in palačinko. Od piščanca v najkrajšem času ostanejo le še oglodane kosti in s potolaženim vampom jo mahnem naprej.

Skorajda se spotaknem ob dekletce, ki ne more imeti dosti več kot štiri leta, pa že čepi na tleh in prodaja žvečilno gumo in baterije. Prodajalna na desni je prava trgovina z mešanim blagom: potovalke, čevlji, cigarete, konzerve s fi-

žolom ... Manjka le še spodnje perilo in mlinček za kavo. Ta se smeji iz sosednje trgovine – na njem je znamka Gorenje! Tudi pralni stroj je te znamke in kar nekam oholo se drži v družbi vse te Phillipsove, Sonyjeve, Nationalove in druge svetovno znane tehnične robe.

Še korak, in pred mano stoji Hadži, z razširjenimi rokami v pozdrav, z usti do ušes, pristrčno stiska roko in že naroča čaj. Tudi nova trgovina je nasproti čajnice, le da to ni več ista čajnica in tudi Hadži ne prodaja več hrane, temveč porcelan, steklovino, štedilnike, krtače za čevlje, dišavne palčke in podobno. Veselo brblja, saj je ob mojih treh ali štirih z Alahom garniranih vljudnostnih frazah v arabščini prepričan, da vse razumem in zato od časa do časa rečem naam (da) ter se po popitem čaju in obljubi, da še pridem, poslovim.

Na vogalu zavijem desno, v »mesarsko« ulico, kjer pred vsako prodajalno na klinih visijo iz kože djane ovce in jagnjeta, pod njimi pa leže celi kupi rogov malo prej zaklanih živali. Na koncu te ulice prodajajo sadje in zelenjavo. Pogajam se za ceno kilograma pomaranč – tukaj se jim reče portukal – in šele doma ugotovim, da bi bil moral vzeti one s tanko lupino, saj so te z nagrbančeno kislo in grenke.

Takšen je podeželski suk. Bagdad ima kar tri suke in po njih se bom sprehajal kdaj drugič.

Iz Bagdada tokrat le anekdota iz domačih logov: v okviru Kluba Jugoslovanov deluje tudi Jugoslovanska dopolnilna šola Bagdad, ki je podružnica osnovne šole Marije Bursac iz Beograda. Pri pouku je na učiteljevo vprašanje o glavnem mestu Slovenije učenec odgovoril: »Glavno mesto Slovenije je Mercator!« Ta ljubka anekdota dokazuje, da je Mercator v Iraku že dobro znana firma.

P. S. Slišim, da imate obilo snega, pri nas pa smo čez poldne že lahko v kratkih rokavih! Prava pomlad, le nekoliko bolj suha je. V januarju smo imeli tri deževne dneve, v februarju pa doslej le enega. Vse ostale dneve je nebo jasno, sonce pa vsak dan toplejše.

Prihodnjič: »Butik firma« v Iraku

Iraški suk: trgovina in njen lastnik.

Iraški suk: krojaška delavnica.

Vrsta pred pekarno; kruh pečejo sproti.

Mehanična delavnica »Pod palmo«.

Vse foto Matjaž Marinček

Pravkar kupljene kokoši žalostno frfotajo na poti proti »morišču«.

Iz tozda Izbira Postojna

Sergej Paternost

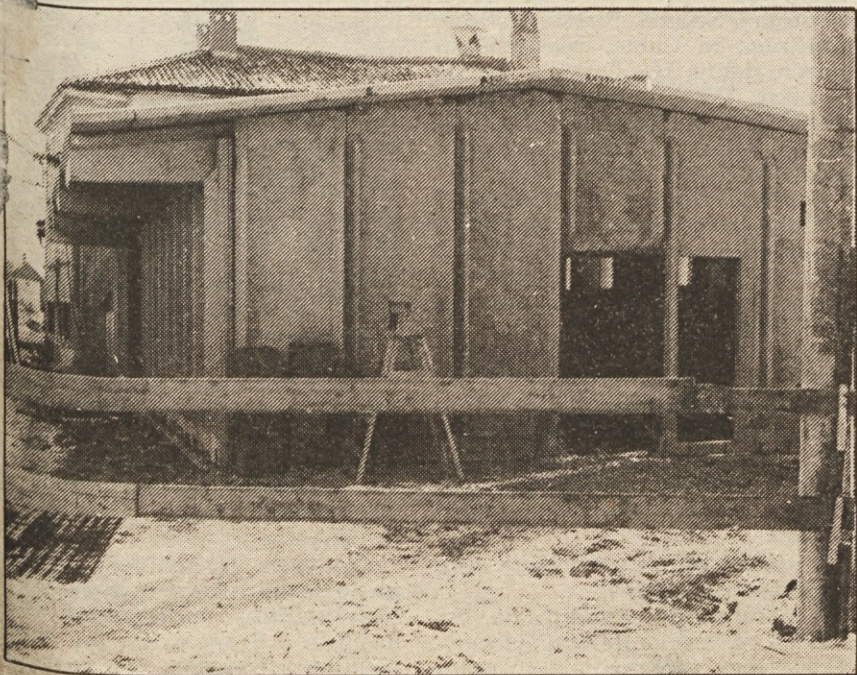
Poslovalnica Razdrto, št. 110

Dolgo časa je preteklo, da je prišlo do realizacije dolgoletne želje vodstva tozda kot tudi krajanov Razdrtega, da bi v njihovem kraju zgradili sodobnejšo trgovino. Ta želja se uresničuje tako, da bo nova samopostrežna trgovina v Razdrtem predvidoma predana v uporabo 1. maja 1983.

S posnetkov je razvidno, v kakšnih poslovnih prostorih oziroma stavbi je poslovala trgovina, ki so jo začasno premestili v prostore gasilskega doma.

Stavba, v kateri je bila trgovina, je skrajno zanemarjena, da ne rečemo neuporabna za prebivanje. V mesecu januarju se je podrla še

streha, tako da je bilo nujno preseliti trgovino včasne prostore gasilskega doma. Na drugem posnetku pa je novozgrajena betonsko montažna samopostrežna trgovina, ki bo glede na število prebivalstva sedaj in na povečanje v prihodnje, služila namenu še dolgo vrsto let.

Novogradnja poslovalnice v Razdrtem, ki bo predvidoma začela z delom 1. 5. 1983. Foto: Sergej Paternost

V taki stavbi je poslovala trgovina v Razdrtem do nedavnega, ko se je podrla še streha. Foto: Sergej Paternost

Začasni poslovni prostori v gasilskem domu v Razdrtem, kamor se je preselila PE št. 110, Razdrto. Poslovodkinja Magda Turk pri vsakodnevnom delu. Foto: Sergej Paternost

Sergej Paternost

Pravnik svetuje

Ali delavki pripada »nagrada« ob prenehanju delovnega razmerja zaradi priznanja družinske pokojnine?

Čeprav delavki preneha delovno razmerje zaradi priznanja družinske pokojnine po pokojnem možu, ne pa le ob starostni upokojitvi, ji gre ta nagrada, do katere je upravičena po določenih internega pravilnika.

V konkretnem primeru delavki niso hoteli izplačati ob prenehanju dela nagrade, ki jo predvideva pravilnik, z utemeljitvijo, da delavka ni odšla v pokoj kot osebna upokojenka.

Zaradi tega je delavka zahtevala sodno varstvo. Prvostopno sodišče je njeni zahtevi ugodilo, na pritožbo tozda pa je drugostopno sodišče potrdilo sodbo prvostopnega sodišča z naslednjo obrazložitvijo.

Po mnenju sodišča je smisel nagrade, ki jo delavci dobijo ob upokojitvi v tem, da se jim da priznanje za opravljeno delo v času delovnega razmerja ter je delavec do nagrade upravičen tako v primeru starostne in invalidske pokojnine, kot tudi v primeru, ko mu je priznana družinska pokojnina, do katere je upravičen, če je v samoupravnem splošnem aktu določeno le, da mu nagrada pripada ob upokojitvi. Steje se, da je tudi delavcu, ki mu je priznana družinska pokojnina, trajno prenehalo delovno razmerje, ter se v tem pogledu v ničemer ne razlikuje od delavca, ki prejema osebno pokojnino.

Sicer pa je pravica do nagrade pravica, ki je določena v samoupravnem splošnem aktu, in lahko delavci pogoje za njeno pridobitev oblikujejo po svoji presoji in lahko odredijo pravico do nagrade delavcem, ki jim ni priznana osebna pokojnina.

Tako določilo pa mora biti izrecno vnešeno v pravilnik oziroma splošni akt.

V konkretnem primeru pojem upokojitve ni bil natančno opredeljen, oziroma je bilo v splošnem aktu določilo, ki navaja, da pripada delavcu nagrada ob upokojitvi. Torej ni bilo specifikacije za ostale možnosti upokojitve, zato je sodišče zahtevku ugodilo.

Kako je z vračilom posojila ob prenehanju delovnega razmerja, če je delavec pogodbo sklenil z banko?

V konkretnem primeru je bilo delavcu odobreno stanovanjsko posojilo iz sredstev, vezanih s strani tozda pri banki. Pogodbo o posojilu je delavec sklenil le z banko. Ko je bilo posojilo realizirano, je delavec prenehal z delovnim razmerjem po lastni pismeni izjavi.

TOZD je v skladu s svojim pravilnikom zahtevala od delavca takojšnjo vrnitev neodplačanega posojila. Delavec pa se je takojšnjemu vračilu posojila upiral.

Sodišče je zavzelo naslednje stališče:

Temelj za sklenitev posojilne pogodbe z banko, pri kateri je TOZD vezala svoja sredstva, je vsekakor sklep ustreznega organa TOZD, ki temelji na določenih splošnega akta.

V praksi se dogaja, da se sklene posojilna pogodba le med banko in posojilojemalcem, ne pa tudi s tozdom, ki dejansko odobri posojilo, in posojilojemalcem.

Kljub temu pa pogodbe, ki jo je delavec sklenil z banko, ni mogoče obravnavati izolirano od njene podlage, to je sklepov o dodelitvi posojila.

V konkretnem primeru je po pravilniku o dodelitvi stanovanjskih posojil TOZD delavec dolžan vrniti tako prejeto neodplačano stanovanjsko posojilo v primeru prenehanja dela po lastni izjavi. Torej delavca zavezuje samoupravni akt, ne glede na to, da je sklenil posojilno pogodbo le z banko.

Sicer pa je nujna v takih sporih udeležba TOZD, ki je posojilo odobrila.

Razmišljanje o kadrovski problematiki v računalniško podprtem informacijskem sistemu M-Nanosa

Slobodan Milinković

Vsevedov v informatiki ni

1.0. Splošno o glavnih usmeritvah

»Če je praksa brez teorije slepa, je teorija brez prakse le puhla fraza...« Ta znani stavek V. I. Lenina smo namenoma poudarili na začetku našega prispevka, ker želimo poudariti dialektično enotnost teorije (izobraževanja) in prakse ter opozoriti na škodljivost pretiravanja v eni ali drugi smeri.

Ker v našem primeru gre za računalniško podprti informacijski sistem, se bomo zadrževali na tem področju in naša razmišljanja usmerili izključno na to problematiko.

Usposabljanje za računalniško podprto poslovno informatiko lahko usmerimo v tri osnovne skupine:

– računalniški inženiring in tehnologija,

– računalniška znanost in informacijski sistemi.

Sodimo, da je za prvo usmeritev, ki je osredotočena v razvoj in izdelavo samih računalnikov, najprimernejša katera od elektrotehniških visokih ustanov.

Za usmeritev »informacijski sistemi«, za katero uporabljamo kot inačico frazo obravnavanje podatkov, menim, naj domuje na poslovnih šolah in p(r)oučuje, kako je lahko računalnik pripomoček upravljalca pri reševanju njihovih, na informacijah temelječih problemov.

2.0. Spekter računalniških poklicev na področju poslovne informatike

Delovna skupina pod vodstvom dr. Viranta (Jernej Virant in drugi člani delovne skupine za pripravo

republiškega programa izobraževanja kadrov za potrebe računalništva in informatike: Prvo delovno poročilo, Ljubljana, december 1976) je zelo kvalificirano opredelila računalniške poklice, ki so pomembni za področje poslovne informatike. Naletimo na pet skupin delovnih nalog:

– **Vodilne delovne naloge:**
– vodenje službe računalništva in informacijski sistemi,
– vodenje snovalcev in razvijalcev projektov,
– vodenje programerskih skupin,
– vodenje operative
– **Organizacijske delovne naloge:**
– snovanje informacijskega sistema

Nadaljevanje na 8. strani

Nanosove vesti

Dorđević Dušan

Usposabljanje narodne zaščite

V okviru plana aktivnosti in dela na področju splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite smo pred kratkim za pripadnike narodne zaščite in komitejev za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito opravili vaje v streljanju s polavtomatsko puško. Pred vajo je bilo teoretično usposabljanje, spoznavanje pehotnega orožja s poudarkom na polavtomatski puški. Streljanja se je udeležilo 27 pripadnikov narodne zaščite in komitejev za splošno ljudsko obrambo in družbeno samozaščito.

Rezultati streljanja so bili nad pričakovanjem, saj je bilo 22 strelcev odličnih. Ocenjujemo, da je bilo streljanje uspešno izvedeno in je prispevalo k pripravljenosti pripadnikov narodne zaščite za delovanje v izrednih razmerah. Predvidevamo, da bomo konec meseca februarja za isti sestav organizirali tudi streljanje s pištolo. Strokovno pomoč so nam nudili pripadniki JLA iz enote, s katero sodelujemo dlje časa na kulturnem in športnem področju ter pri obrambnem usposabljanju.

Razmišljanje o kadrovski problematiki v računalniško podprtem informacijskem sistemu M-Nanosa

Slobodan Milinković

Vsevedov v informatiki ni

Nadaljevanje s 7. strani

- razvijanje informacijskih pod-sistemov
- razvijanje računalniških obravnjav
- organiziranje zbirke podatkov
- Programerske delovne na-loge:
- sistemsko programiranje
- aplikativno programiranje
- vzdrževanje programov
- programiranje na posebnih področjih
- Operativne delovne naloge:
- terminiranje in priprava obravnjav
- izvajanje obravnjav
- pripravljanje podatkov
- Raziskovalne delovne na-loge:
- optimiziranje izkoriščenosti računalniškega sistema
- analiza razvoja računalniške tehnologije in informatike

Seveda so to le poklici, ki so pomembni za področje poslovne informatike, ki smo jih izbrali iz omenjenega poročila.

VODENJE ENOTE ZA INFORMACIJSKE SISTEME je razmeroma nova skupina delovnih nalog. V mnogih organizacijah so v zadnjih letih nastali računalniški centri (oddelki, sektorji, TOZD in celo OZD), katerih letni stroški poslovanja čisto krepko presegajo 10.000.000 din. V takih primerih je nujno vodenje na dveh nivojih: vodenje celotne organizacijske enote in vodenje strokovnih služb.

Vodenje celotne enote zahteva razumevanje potreb uporabnikov in se posveča izboljševanju storitev z ustrezno kadrovsko politiko, izbiri primerne opreme in uvajanjem novih metod dela.

Vodenje na drugem nivoju predstavlja vodenje strokovnega dela projektov, skupin, nadziranje sistemskih programiranja ipd. Pomeni vodenje projektov, sistemov in postopkov, upravljanje s podatki, vzdrževanje biblioteke, vodenje standardizacije in dokumentacije, izobraževanja, premiščanja, pomožnih in podpornih programov, aplikacij in opravljanje splošnih vodstvenih nalog.

MED ORGANIZACIJSKIMI DELOVNIMI NALOGAMI naletimo na dve različni usmeritvi: na proučevalce informacijskih tokov in potreb (sistemov) ter na razvijalce računalniških projektov (obrnjav). Pri nas smo prvo orientacijo domala ignorirali, ali v prisposobi, gradili kar z gradbeniki brez arhitektov! Proučevalci informacijskih tokov in potreb (snovalec informacijskega sistema) sodeluje z upravitelji in strokovnjaki različnih poslovnih področij in določa funkcije informacijskega sistema. Razvijalec projekta (obrnjav) prevzame ta določila in s poznavanjem zmogljivosti strojne in programske opreme sistem zasnuje ter celotni problem razdeli, strukturira na dele. Te dele posreduje programerjem, ki izdelajo in testirajo posamične programe.

PROGRAMERJI se zanimajo za orodje, ki ga uporabljajo - strojno in programsko opremo. Razvijalec projekta (obrnjav) se zanima za tehnologijo, ki jo uporablja pri določanju komponent strojne in programske opreme, ki v celoti ustrezajo zahtevam. Snovalec informacijskega sistema se zanima za uporabo. Sposoben mora biti razumeti potrebe uporabnikov, opisati njihove želje in izbrati ter predlagati ustrezeni informacijski sistem. Snovalec informacijskega sistema določa »kaj«, razvijalec projekta pa »kako«.

Seveda snovalec informacijskega sistema ne določa tega »kaj« kar sam. Informacijski sistemi so

orodja, izdelana zato, da služijo uporabniku ali uporabnikom, ki morajo nositi končno odgovornost za to, kar zahtevajo od sistema. Pri večjih informacijskih sistemih je uporabnik vrsta posameznikov ali kar cela organizacija. Določitev informacijskih potreb torej ni enostavna stvar, zbiranje zahtev pomeni razgovore z mnogimi uporabniki, koordinacijo in presojo pri nasprotujočih se zahtevah. Te naloge ponavadi opravlja jo delovne skupine.

Razvijalec projekta pa v tej koncepciji ni le tehnik, ki prejme opredeljene potrebe in skoraj mehanično razvije sistem. Razvijanje sistemov je profesionalna aktivnost, ki zahteva visoko stopnjo znanja in sposobnosti ter nenehno izobraževanje na področjih nastajajočih problemov, novih tehnik razvoja strojne in programske opreme.

PRI PROGRAMERSKIH DELOVNIH NALOGAH je na prvem mestu sistemsko programiranje. Ker za to delo potrebujemo podrobno znanje o arhitekturi računalnika, izposabljanje teh kadrov ne sodi v usmeritev poslovne informatike, čeprav take strokovnjake potrebujemo tudi pri izgradnji poslovnih informacijskih sistemov. Lahko rečemo, da strokovnjaki tega profila sodijo k računalniku kot nekakšen »človeški del računalnika«, ki skrbi za nemoteno delovanje cele vrste že v računalnik vgrajenih programov, tako imenovanih sistemskih programov, brez katerih bi računalnik bil le »kup železa«, od katerega najboljši od vseh naštetih strokovnjakov ne bi imel prav nobene koristi.

Na področju **APLIKATIVNEGA PROGRAMIRANJA** imamo dve težavnostni stopnji. Najprej je treba zasnovati program, ga strukturirati na niz modulov, opredeliti povezave med njimi itd., kar je gotovo zelo zahteven miselni proces in ustvarjalno delo. Na drugi stopnji najdemo tako imenovanega **KODERJA**, ki na podlagi natančnih navodil prevaja v določen programski jezik.

Mnogo je posebnih področij, kjer potrebujemo programerje z ozko specializacijo, kot je na primer sodobna zajemalna oprema, mali in poceni računalnik, uporaba statističnih programov.

VZDRŽEVANJE PROGRAMOV je kljub izdelani dokumentaciji, standardizaciji in čitljivosti programov zahtevno delo. Kaže, da velja vzgojiti za to delo posebno skupino in razbremeniti vzdrževanja tiste, ki razvijajo nove programe. V dobro opremljenem računalniškem centru, kjer obravnave izvajajo v režimu multiprogramiranja in morda teče tudi daljinska obdelava podatkov, je zahtevano tudi delo razporejanja poslov po času in prioriteta.

Prav tako pa morajo imeti razvitejši računalniški centri vsaj nekaj posameznikov, ki spremljajo razvoj na področju računalništva in informatike, dajejo pobude za uvajanje novosti, raziskovanje, presojo in preverjanje njihovih uporabnosti, ter rešujejo različne raziskovalne in razvojne naloge. Brez takega znanja bi bili prevarno odvisni od ponudnikov posameznih računalniških proizvodov.

Upamo, da nam je uspela ponazoritev osnovne delitve dela v računalniško podprtem informacijskem sistemu.

V praksi jo, žal, večinoma ne upoštevamo in se poslužujemo improvizacij, in sicer iz dveh

osnovnih razlogov. Prvi je ta, da ponekod še ne vedo zanjo. Drugi razlog pa je primanjkanje ustreznih strokovnih kadrov in so potem prisiljeni prilagajati delitev dela tistemu, s čimer razpolagajo. Tako dobimo čudne - vsekakor pa neustrezne in nezadostno učinkovite »Zlepljenke«, kot so na primer »analitik-programer«, ki je v bistvu »deklica za vse« in je dejansko poskus opravljanja vseh delovnih nalog, ki sodijo v skupino organizacijskih in programerskih delovnih nalog. Ali na primer zahteva, da vodja enote za računalništvo in informacijske sisteme opravlja poleg vodilnih delovnih nalog še delovne naloge neposrednega strokovnega vodenja strokovnih služb, da včasih opravlja tudi organizacijske delovne naloge ali celo programira.

Dolžni smo jasno in glasno povedati, da tako imenovanih »vsevedov« v računalništvu in informatiki ni. Poskus, da bi jih s forsiranjem neustreznih kadrovskih »zlepljenk« naredili, vodi le k nehumanemu preobremenjevanju ljudi, največ pa pripomore k naraščajoči zmedbi in slabim rezultatom, kar neupravičeno meče slabo luč na računalništvo in informacijske sisteme, ki so za tako stanje najmanj krivi.

Namesto zaključka naj povemo še to: kadrovski standardi za delitev dela v računalništvu in informatiki so izdelani. Izdelali so jih najboljši strokovnjaki, ki so na tem področju v svetu in v Sloveniji. Le uporabiti jih je treba!

Iz tozda Izbira Postojna

Sergej Paternost

Poslovalnica v Dolnji Košani

Odločili smo se za ponoven obisk v poslovni enoti št. 123 v Dolnji Košani, čeprav smo o tej poslovalnici pisali v julijski številki preteklega leta ob otvoritvi prenovljene trgovine na dan borcev, 4. julija. Predvsem smo hoteli izvedeti, kako poslovalnica posluje po osmih mesecih od otvoritve in za morebitne probleme, ki se ob delu porajajo. O teh vprašanjih smo se pogovarjali s poslovodkinjo trgovine, Jožo Kalužo.

Poslovalnica oziroma samopostrežna trgovina v Dolnji Košani je v pritličju zadržnega doma. Te prostore je TOZD Izbira Postojna dobila od krajevnih skupnosti Dolnja Košana z namenom, da v njih zgradi sodobno samopostrežno trgovino, ki bo zadoščala za vaščane in osem okoliških vasi.

Prostori so funkcionalni in bodo predvidoma zadostovali z ozirom na zmanjšano stanovanjsko in ostalo gradnjo, za kakih 20 let.

Preureditvena dela je opravilo gradbeno podjetje Gradnje iz Postojne. Pri tem je treba pohvaliti petčlanski delovni kolektiv poslovalnice, ki se je zelo potrudil, da je bila trgovina odprta pravočasno.

Poleg sodobne samopostrežne, z vsemi potrebnimi skladiščnimi in ostalimi prostori, je v sklopu poslovne enote tudi bife, v katerem je zaposlena le ena delavka. Bife posluje vsak dan od 14. do 19. ure, s februarjem pa bo bife odprt tudi ob nedeljah ves dan. Za to se je kolektiv prostovoljno odločil z namenom, da bi povečali realizacijo poslovne enote, kajti promet občutno pada zaradi pomanjkanja blaga.

Razgovor z Jožkom Oražmom

Sergej Paternost

Nadzor, ki je predvsem pomoč

Kdaj ste začeli delati pri Nanosu?

V Mercator-Nanosu sem začel delati oktobra 1961. Najprej sem delal v računovodstvu podjetja, kot blagovni knjigovodja, zatem kot finančni knjigovodja in osem let kot vodja fakturnega oddelka. S prvim julijem 1973 pa sem prevzel delovno mesto internega oziroma poslovnega kontrolorja.

Katero je vaše delovno področje in kateri tozdi spadajo vanj?

Delo poslovnega kontrolorja opravljam na zelo širokem teritoriju, na tako imenovanem »gornjem področju«, ki obsega občine Postojna, Sežana, Ilirska Bistrica, Cerkljica in Čabar. Na tem področju deluje TOZD Izbira, TOZD Grosist, TOZD Trgovina Rakek, TOZD TMI Postojna in TOZD Opškrba Čabar, s 110 poslovnimi enotami, katere moram obdelati.

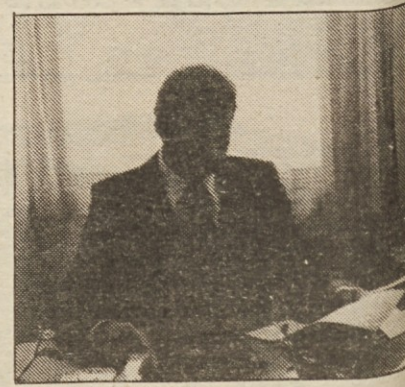
Kakšna so vaša dela in naloge?

Obseg mojega dela je zelo širok. Dejansko moram obvladati tako finančno kot tudi materialno poslovanje poslovnih enot, če hočem uspešno opravljati delo, ki mi je zaupano. Sicer pa moram povedati, da je moje delo predvsem preventivne narave, saj je moja naloga, poleg ugotavljanja nepravilnosti v poslovanju, tudi to, da s svojim znanjem in izkušnjami pomagam vsem, ki to pomoč potrebujejo.

Katere kršitve pri vašem delu najčesteje srečujete?

Najbolj pogosto naletim na pretečene roke uporabnosti artiklov. Poleg tega večkrat najdem predmete iz uvoza, ki nimajo predpisa-

ne deklaracije. Pogosti so tudi dolžniki, ki jih poslovalnica kreditira za večje vsote, izven potrošniških kreditov. Pri svojem delu naletim tudi na neažurno vodenje najnujnejših evidenc, ki jih mora poslovalnica obvezno voditi. Nekateri ne spoštujejo predpisov glede obveznega zdravstvenega pregleda delavcev v živilski stroki in kozmetiki. Se bi lahko naštevali nepravilnosti, na katere naletim pri svojem delu.

Poslovni kontrolor Joško Oražem

Kako vas sprejemajo poslovodje in drugi delavci v poslovalnicah?

Moram povedati, da veliko poslovodij želi, da prihajam v kontrolo, saj z večino njih zelo dobro sodelujem.

Predvsem potrebujejo nasvete glede formiranja cen, o potrošniških kreditih, o vodenju poslovnih knjig in o drugem, kar jim lahko svetujem. Nekateri, teh pa je po mojem mnenju zelo malo, pa rajši vidijo, da me ne vidijo.

Ali ste zadovoljni z vašim delom?

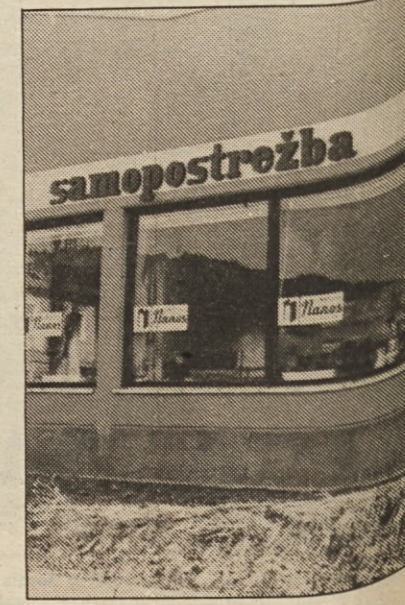
Moram odgovoriti pritrdilno, vendar pa bi rad poudaril, da delo kontrolorja ni lahko. Poleg tega, da moram dobro poznati zakonske predpise in interne akte posamezne TOZD, se moram včasih tudi zameriti posamezniku.

Sicer pa sem z delom zadovoljen, ker je zelo razgibano, raznoliko, predvsem pa terja samostojnost pri odločanju in ukrepanju.

In za konec razgovora, kaj bi še povedali?

Naj povem, da so odnosi med mano in vodilnimi in vodstvenimi delavci tozdog dobri. Do sedaj nisem prišlo do konfliktov. Ni bilo pomb na moje delo in menim, da je to tudi dokaz mojega uspešnega dela.

Poleg del in nalog, ki jih opravljam na podlagi letnega plana dela, pa moram občasno opravljati tudi druga posebna dela. Priporočil bi vsem delavcem v trgovini, naj bi se bolj upoštevali predpise interne akte in sklepe organov, saj bi v bodoče se te upravljanja, da bi v bodoče se vse problemov, ki se porajajo pri delu.

Delovne organizacije mobilizirajo lastne sile

Franc Koščak – M-Nanos, DSSS

Odločneje izkoristiti vse notranje rezerve

Obravnavanje zaključnih računov je priložnost, da v svojih delovnih okoljih temeljito analiziramo gospodarjenje v preteklem planskem obdobju in na podlagi ugotovljenega stanja in razmer zastavimo stvarne načrte za tekoče poslovanje. Ob letošnjih obravnavah je temeljitost še toliko bolj pomembna, saj vsak dan ugotavljamo, da se položaj gospodarjenja zaostruje

Z ozirom na to, da so v glavnem znani pogoji, v katerih bo letos poslovala panoga trgovine, je pomembno, da se kar najhitreje prilagodimo tem možnostim in optimiziramo naše poslovanje.

Kakor v celotni družbi, velja tudi za nas, da se moramo nasloniti na lastne sile in sami pravočasno postorimo vse za preprečevanje negativnih trendov gospodarjenja. Naslonitev na lastne sile pomeni po drugi strani poiskati in izkoristiti vse notranje rezerve, ki v našem združenem delu še so, in jih doslej nismo izkoristili. Čeprav imamo vsi občutek, da notranjih rezerv ni več veliko, podatki vendar kažejo, da so še vedno možnosti, ki obetajo racionalizacijo poslovanja.

Pri iskanju notranjih rezerv je najučinkoviteje, da izhajamo iz spremenjenih pogojev gospodarjenja, ki jih prinaša letošnje po-

slovno leto. Ti spremenjeni pogoji pa delujejo nekateri pozitivno na tekoče gospodarjenje, nekateri pa negativno oziroma zaviralno. Naša naloga je, da »pozitivne pogoje« izkoristimo do viška, delovanje »negativnih« pa karseda omilimo in amortiziramo.

Na žalost ugotavljamo, da se letos srečujemo pretežno z »negativnimi pogoji«, kar položaj uspešnega gospodarjenja še bolj otežuje.

Če pogledamo samo nekatere bistvene spremenjene pogoje, ki imajo učinek negativnega delovanja, potem so to:

- še vdno zamrznjene marže oziroma cena dela v trgovini
- povečana cena kapitala oziroma višanje obrestnih mer
- slabši pogoji pri nabavi blaga
- pomanjkanje ustreznih blagovnih fondov

- velike zahteve po sovlaganjih in avansiranju blaga
- manjša kupna moč prebivalstva
- zaostreni pogoji potrošniškega kreditiranja.
- Spremenjeni pogoji, ki lahko delujejo pozitivno, pa bi bili tile:
- možnost povečanja produktivnosti
- sprememba strukture potrošnje
- manjši odliv kupne moči preko meje
- manjši odliv kupne moči v velike potrošne centre.

Že na prvi pogled ugotovimo, da se vsi pogoji za poslovanje trgovine v letošnjem letu bistveno poslabšujejo. To nam narekuje, da vsak spremenjeni pogoj podrobno proučimo in svojo poslovno usmeritev kar najhitreje prilagodimo razmeram v takem smislu, da bo skupni učinek poslovanja še pozitiven.

V pogojih zamrznjenih marž je pomembno, da pri novih proizvodih uporabljamo pravilne fiksne razlike v ceni, in tam, kjer je to mogoče, vkalkuliramo vse dejanske odvisne stroške. Prav tako se je potrebno z dobavitelji dogovarjati, da udeležba v trgovini ne bi padla; naš cilj mora biti ohraniti

razliko v ceni na enakem relativnem odnosu.

Povečana obrestna mera na vse vrste izposojenih sredstev zahteva od vseh nas, da v vseh okoljih začnemo poslovati z res optimalnimi zalogami in kar največjim količnikom obračanja. Razčistiti moramo vse nekurantne in neidoče zaloge, nabavljati pa samo tisto blago, ki glede na stroške kapitala, razliko v ceni in koeficient obračanja, v celoti gledano, ustvarja poslovni učinek.

Po dohodkovnih kriterijih je potrebno napraviti selekcijo poslovanja s posameznimi blagovnimi skupinami in se, če je potrebno, tudi ustrezneje organizirati. Težiti bi morali, da nas obresti v letu 1983 ne bi znatneje obremenile kot v preteklem letu.

Z ozirom na to, da bo pomanjkanje blagovnih fondov še večje, je potrebno s komercialno aktivnostjo zagotoviti vsaj 80 do 90% potreb vnaprej s sporazumi, poiskati pa je treba tudi ustrezna nadomestila za manjkajoče blago. Sovlagali in avansirali bomo selektivno, res samo za tisto blago, ki je nujno potrebno za zadovoljevanje oskrbe potrošnikov ali večjih porabnikov.

Vso pozornost moramo posvetiti večji produktivnosti našega dela. Nekateri podatki kažejo, da imamo še velike rezerve, ki jih v tem času moramo izkoristiti. Že v okviru sestavljene organizacije se po produktivnosti naše, predvsem maloprodajne organizacije, nahajajo v zadnji polovici v grupi enako registriranih temeljnih organizacij. Po rangi je Preskrba Portorož na 19., Opskrba Čabar na 22., Indus Koper na 23, Izbira postojna na 26. in Trgovina Rakek na 27.

mestu med skupno 27 tozdi malo-prodaje v sozdu. V številkah to pomeni, da na primer naš tozd Izbira realizira promet približno 3.078.000 din letno na zaposlenega, medtem ko najboljši tudi s približno isto strukturo, na primer Dolomiti v Ljubljani 5.458.000 din ali 77% več.

Slična situacija je tudi, ko primerjamo naše obračunske enote – blagovnice in markete, kjer po produktivnosti prav tako zaostajamo, saj so naše enote po prometu na posameznika rangirane od 16. mesta, na katerem je Blagovnica Ajdovščina, do zadnjega 34. mesta, kjer je Jadro Piran, torej v zadnji tretjini vseh tovrstnih obračunskih enot v sozdu.

Seveda bi bilo take podatke umestno korigirati še z nekaterimi prvinami strukturne prodaje, lokacije, ipd., vendar nam v grobem kažejo, da je naša produktivnost, tako z vidika posameznih enot kot tozdov premajhna, zato je prav v tem ena naših pomembnih notranjih rezerv.

Glede na to, da se je z vsemi stabilizacijskimi ukrepi omejil odliv kupne moči, tako preko meje kot tudi v druge pomembne trgovske centre, se moramo s strukturo blaga kar najhitreje in najboljše prilagoditi našemu potrošniku, kar lahko pozitivno deluje na gospodarjenje v letošnjem letu.

Naslonitev na lastne sile pomeni torej poiskati lastne slabosti poslovanja in organiziranosti, tako v okviru tozda, DO iz sozda, obenem pa moramo na težak položaj trgovske dejavnosti opozoriti tudi vse družbenopolitične in druge formule, ki tako ali drugače vplivajo ali oblikujejo pogoje gospodarjenja panoge.

Franček iz Kopra javlja

Torta in deset sveč

Deseti jubilejni teden gospodinje v M-Nanosovi poslovalnici Dom v Kopru – intervju s poslovojem Sorkom.

Franček: Kaj naj pomenijo te velike torte z desetimi svečkami v vaših izložbah?

Poslovodja: Kako čas hiti! Že deset let je, kar sem s kolektivom prvič organiziral »teden gospodinje«, ali kakor ti, Franček, zafrkljavo rečeš »babji teden«, in od teden vsako leto ob istem času, drugi teden v februarju. To je vsakoletna akcija naše poslovalnice, ko je založimo s posteljnimi perilom, rotirkami, odejami, predpasniki, prevelkami, platnenimi in flanelazem, rjuhami, haljami, torej z vse, kar potrebuje gospodinja zase in za svoje gospodinjstvo.

Franček: Pa imate kakšne posebne cene? Ali se vam ta akcija iznese?

Poslovodja: Že meseca decembra se začno priprave; takrat greva oddelkovodjo Lenči nabavljat sak v svojo smer. Sami majhen odatek: frotirk prodamo v tem ednu od 10 do 12 tisoč kosov, do 000 odev, štirideset tisoč brisač, kol 1000 flanelastih in okoli 1000 platnenih rjuh. Išče seveda cenejša blago, vendar kakovostno. Četa nazaj smo nabavljali predsem blago II. kvalitete, kar pa se i izkazalo kot najboljše. Stranke o zahtevale kakovost. Takoj smo e ravnali po željah kupca. Zdaj v lavnem v tej akciji prodajamo oporečno blago, po veljavnih enah.

Franček: Dobro poslovodja, aj pa privlači stranke, saj imate eno naval v tem tednu?

Poslovodja: Psihični učinek na apca – to je velika količina razno-stnega blaga na enem mestu.

Franček: Kot vidim, imate obe-me vrvi po trgovini in s ščipal-mi pripeto blago. Ali ni to pre-č »ordiner« reklama?

Poslovodja: Nasprotno. Ta način reklamiranja je uveljavljen že od prvega leta, tako da ga smatramo kot neke vrste zaščitni znak za »teden gospodinje«. Če tega ne bi bilo, ne bi bil več pravi »teden gospodinje«.

Franček: Kako uspete organizirati v takšnem navalu prodajo?

Poslovodja: Z vseh oddelkov priskočijo na pomoč. Dopusti se tisti teden ukinejo. Dela se od zjutraj od 6. ure do večera, če je potrebno.

Franček: Zakaj ste se odločili ravno za ta čas?

Poslovodja: Februar je v tem času v tako imenovani mrt sezoni – mrtvi sezoni. Prave prodaje ni, pa smo si pred desetimi leti rekli: »Prodajajmo«, in je šlo. Naslednja leta nam je to prišlo v kri. Kri pa ni voda.

Franček: Še nekaj poslovodja! Ali vas ta teden kaj zmatra – vas in kolektiv?

Poslovodja: Povem ti, Franček, zvečer smo zmatrani kot »turške fane«.

Franček: Ne bom te več motil, ker vidim, da je prevelika gužva, samo račun mi še napravi, ker sem moral tudi jaz nekaj kupiti.

Poslovodja: Ena odeja 380, 3 frotirke po 63, flanelka 470, dva predpasnika po 150, skupaj 1.339 din. Pa še drugo leto pridi!

Zaključek Frančka: Res moram priznati, napravil sem dobro kupčijo. Tako je ugotovila moja Franca. Postrežba je bila kljub navalu hitra in prijazna.

Pa lep pozdrav!

Mercator
v Posavju

Ocenjevanje delovanja delegacij

Lojze Anzelc – M-Kopitarna Sevnica

Obisk predstavnikov republike v M-Kopitarni

M-Kopitarno je 14. januarja 1983 obiskala delovna skupina iz Ljubljane. Vodil jo je Martin Mlinar – predsednik zbora združenega dela republiške skupščine. V delovni skupini so bili še Emil Štern – izvršni sekretar predsedstva CK ZKS, Vinko kovačič – član predsedstva RS Zveze sindikatov Slovenije, Jože Pacek – delegat SRS v zboru republik in pokrajin zvezne skupščine in Jože Peterkač – predsednik MS ZS Posavje. Namen obiska je bil ugotoviti delovanje delegatskega sistema v neposredni praksi, zato so razgovoru z naše strani prisostvovali temeljna delegacija za ZZD, predsedniki delegacij za SIS, vodstva DFO in vodilna delavca M-Kopitarne Sevnica.

Samoupravljanje je temeljna politična usmeritev v naši družbi, zato razvoju in delovanju delegatskega sistema posvečamo veliko pozornosti.

Svojo usmerjevalno funkcijo ZK in ostale družbenopolitične organizacije uresničujejo tudi z analiziranjem delovanja samoupravnega sistema. Pri ocenjevanju tega je nujno treba izhajati iz konkretnih okolij in razmer.

Mercator-Kopitarna Sevnica je ob lanskoletnih volitvah izvolila enajst sedemčlanskih delegacij in sicer temeljno delegacijo za ZZD občinske skupščine in deset posebnih delegacij za skupščine SIS.

Temeljna delegacija je bila predstavljena kot zelo aktivna. Redno in pravočasno se sestaja pred zasedanjem skupščine. Ob pomoči di-

rektorja DO se gradiva za sejo obravnavajo in sprejemajo stališča, ki jih nato dva delegata posredujejo na seji občinske skupščine. Za kvalitetnejše delo te delegacije so člani na eni zadnjih sej odločili, da se mora v bodoče gradivo za sejo občinske skupščine takoj po prejemu razdeliti med člane delegacije, da se pred sejo delegacije seznanijo z vsebino. Na ta način bodo seje delegacije krajše in učinkovitejše.

Ocena dela delegacij za SIS je bila veliko bolj zamegljena. Splošna ocena je bila, da delujejo dobro. Mislim, da takšna pavšalna ocena ne more veljati. Nujno je temeljiteje pogledati v delo delegacij za SIS, kako delujejo in kakšni so problemi pri njihovem delovanju. Verjetno so razlike med aktivnostjo posameznih delegacij, ki so po-

gojene tudi z različnostjo gradiv, ki so v obravnavi. Prav tako je nujno treba zagotoviti strokovno pomoč tem delegacijam pri obravnavi gradiva za seje in pri zavemanju stališč, ki naj jih delegati prenašajo na seje skupščin SIS.

Pohvalno je bilo ocenjeno delovanje sistema povratnega informiranja. BILTEN – naše interno glasilo, redno objavlja poročila o zasedanju posamezne skupščine in njihove sklepe.

Po dveinpolurnem pogovoru so si gostje z zanimanjem ogledali proizvodne prostore in delo.

Oglas

Uredništvo glasila Mercator vabi k sodelovanju prevajalko ali prevajalca za prevajanje časopisnih prispevkov in njihovih povzetkov v srbohrvaščino. Prevajalec mora obvladati poslovno in samoupravno terminologijo. Prijavite se Centru za obveščanje SODZ Mercator, Ljubljana, Aškerčeva 2.

Vsak udeleženec mercatoriade je hotel biti točen na samem startu

Zimska mercatoriada je bila tudi letos v idealnih pogojih

Merilna ekipa pri VSL na moški progi v polnem delovnem elanu

6. zimska Mercatoriada

Dosežki skupin in posameznikov

Rezultati Veleslalom

Ženske – skupina C (nad 40 let)

1. Draga Vaupotič 46:33 (DS-IB), 2. Stanka Pečarič 47:12 (M-MT), 3. Marija Grosman 47:76 (M-MT), 4. Greta Peharc 50:20 (M-Rožnik), 5. Milena Likar 52:84 (M-Rudar), 6. Vika Praprotnik 58:61 (M-Sadje Zelenjava), 7. Mafalda Pahor 1.05:74 (M-Nanos Portorož).

Ženske – skupina B (od 31 do 40 let)

1. Marinka Čemažar 41:04 (M-Rožnik), 2. Maruša Škerl 43:25 (DS-IB), 3. Sonja Dolinšek 45:05 (M-MT), 4. Sonja Arbeiter 45:82 (Konditor), 5. Sonja Vidic 48:40 (DS-IB), 6. Katarina Poljanšek 48:47 (Sora), 7. Anica Kapun 48:83 (M-EMBA), 8. Mirjam Mrak 51:89 (M-Tehna), 9. Lidija Bremec 52:69 (M-Nanos Portorož), 10. Antonija Grošelj 55:39 (M-Sadje zelenjava), 11. Ana Košir 56:51 (M-Tehna), 12. Vera Nemec 1.05:29 (M-Konditor), 13. Maruša Peklenk 1.08:53 (DS-IB), 14. Mirjana Nedeljković 1.17:11 (M-Tehna), 15. Cilka Filipič 1.18:73 (M-Nanos Portorož).

Ženske – skupina A (do 30 let)

1. Nena Smerdu 37:90 (M-KZ Cerknica), 2. Ana Košir 39:09 (M-Rožnik), 3. Mojca Šega 39:94 (MKZ Cerknica), 4. Ksenija Heric 40:61 (M-MT), 5. Kristina Mivšek 42:72 (M-Sora), 6. Milena Jordan 42:73 (M-Agrokombinat Krško), 7. Zvonka Mivšek 43:55 (M-Sora), 8. Suzana Ruparčič 43:70 (M-Rožnik), 9. Ermina Grdodolnik 43:74 (M-Sora), 10. Polona Gržinič 43:99 (M-Emba), 11. Mary Rogl 44:51 (DS-IB), 12. Laura Eržen 44:95 (M-Rudar), 13. Mojca Treven 45:01 (M-Sora), 14. Dragica Kovač 45:78 (DS-IB), 15. Anka Kavčič 46:55 (M-Rudar), 16. Anica Žonta 46:67 (M-

Rudar), 17. Sabina Rupert 46:84 (M-Sora), 18. Saša Vrenjak 47:01 (DS-IB), 19. Irena Ohnjec 47:63 (M-Grosist), 20. Andželka Lipovac 48:30 (M-Nanos Opskrba Čabar), 21. Vida Klemenčič 48:66 (M-Sora), 22. Mojca Erman 48:92 (M-KK Sevnica), 23. Tina Sešek 49:25 (M-Rožnik), 24. Antonija Štefanič 49:26 (M-Tehna), 25. Vojka Černilogar 49:90 (M-Rudar), 26. Nevenka Jakič 50:35 (DS-IB), 27. Anđelka Volf 50:44 (M-Nanos Opskrba Čabar), 28. Mojca Lukan 50:79 (M-Sora), 29. Ivanka Kuhar 51:38 (M-Grosist), 30. Majda Reven 51:58 (M-Sora), 31. Ana Roželj 51:79 (M-Rožnik), 32. Mojca Hruševar 52:53 (M-KK Sevnica), 33. Meta Novak 52:54 (M-Agrokombinat Krško), 34. Štefka Prelc 53:16 (M-Tehna), 35. Marija Šegota 53:33 (M-Konditor), 36. Germana Pišlar 54:20 (M-Sora), 37. Čuić Dubravka 54:91 (M-Nanos Opskrba Čabar), 38. Stana Sorli 56:06 (M-Sora), 39. Martina Kromar 1.01:34 (M-Rožnik).

Moški – skupina D (nad 50 let)

1. Dušan Arko 39:16 (M-Nanos Postojna), 2. Ivo Tenze 40:01 (M-Tehna), 3. Ivan Jakopec 42:60 (M-

MT), 4. Sergej Paternost 43:62 (M-Nanos Postojna), 5. Rajko Igličar 49:65 (M-Grosist), 6. Jože Škulj 52:69 (M-MT).

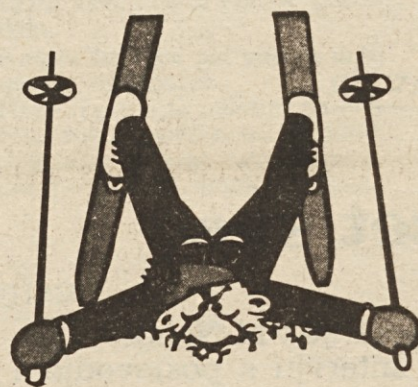
Moški – skupina C (od 41 do 50 let)

1. Anton Košir 41:29 (M-Rožnik), 2. Ivan Kozole 42:58 (M-Agrokombinat), 3. Milan Modic 43:20 (M-KZ-Cerknica), 4. Matjaž Tomori 43:46 (M-Tehna), 5. Peter Pušlar 43:72 (M-Rožnik), 6. Jože Mihelič 43:97 (M-Emba), 7. Emil Jošt 44:05 (M-Tehna), 8. Stane Kavčič 44:62 (M-Konditor), 9. Alojz Rupnik 44:90 (M-MT), 10. Dane Remškar 45:32 (M-Rožnik), 11. Kamilo Kolarič 45:34 (M-Tehna), 12. Branko Bajc 45:41 (M-Agrokombinat), 13. Brane Gobec 45:67 (M-MT), 14. Peter Benčina 46:78 (MMT), 15. Franc Prvinšek 46:99 (DS-IB), 16. Janez Jerina 47:26 (M-Grosist), 17. Ignac Kužnik 51:04 (M-TMI), 18. Samo Dostal 53:03 (DS-IB), 19. Andrej Žugič 53:18 (M-Agrokombinat), 20. Janez Kušlan 53:39 (M-EMBA), 21. Boris Vaupotič 53:44 (M-Emba), 22. Alojz Bajc 57:09 (M-Nanos Postojna), 23. Franc Tomačič 1.05:54 (M-IP).

Moški – skupina B (od 31 do 40 let)

1. Marko Bokal 39:47 (DS-IB), 2. Janez Marc 42:37 (MKZ Logatec), 3. Maks Juvan 42:55 (M-Rožnik), 4. Tugo Marinček 42:63 (DS-IB), 5. Peter Škerlevaj 42:79 (M-Tehna), 6. Rafko Kranjc 42:93 (M-Agrokombinat), 7. Franc Štular 43:28 (M-Rožnik), 8. Mitja Ponikvar 43:31 (DS-IB), 9. Antun Lavtar 43:38 (M-Nanos Opskrba Čabar), 10. Tone Čož 43:62 (M-Grosist), 11. Anton Petkovšek 43:73 (M-Nanos Postojna), 12. Dušan Rabuza 44:09 (M-Izbira Ptuj), 13. Gabrijel Dečman 44:30 (M-Emba), 14. Stane Kuntarič 44:54 (M-Agrokombinat), 15. Anton Vencelj 44:56 (M-Pekarna Grosuplje), 16. Jože Debelak 44:83 (M-Sadje zelenjava), 17. Robert Novak 45:45 (M-Rudar), 18. Jože Zadnik 45:52 (M-Sadje zelenjava), 19. Vlado Heraković 46:10 (M-Agrokombinat), 20. Peter Menard 46:16 (M-MT), 21. Herman Käsel 46:20 (M-Nanos

Portorož), 22. Franc Štebih 46:52 (MIP), 23. Drago Pok 46:79 (M-Rožnik), 24. Miha Medved 47:06 (M-Grosist), 25. Uroš Gros 47:82 (M-Konditor), 26. Metod Logar 47:84 (M-Konditor), 27. Jože Bitenc 48:26 (M-Grosist), 28. Alojz Cepec 48:52 (M-Grosist), 29. Marjan Poreber 48:67 (M-Konditor), 30. Iztok Remic 49:10 (M-MT), 31. Franc Malnar 49:24 (M-Nanos Opskrba Čabar), 32. Dušan Šetina 49:79 (M-Grosist), 33. Franc Alič 50:02 (MDS-IB), 34. Bogo Mrzelj 50:06 (M-TMI), 35. Jože Lovrenčič 50:15 (M-IP), 36. Bojan Merzdovnik 51:23 (M-Sadje zelenjava), 37. Igor Kapun 51:79 (M-MT), 38. Marčelo Benčič 52:09 (M-Trgoavto), 39. Rado Krmac 52:42 (M-Nanos Postojna), 40. Mitja Garbajs 52:59 (DS-IB), 41. Janez Radovan 52:61 (M-Tehna), 42. Ivan Rožman 52:68 (M-Agrokombinat), 43. Emil Vuga

54:94 (M-Nanos Postojna), 44. Mitja Zega 56:44 (DS-IB), 45. Peter Bonča 59:92 (M-Tehna), 46. Zdravko Bremec 1.13:01 (M-Nanos Portorož), 47. Bojan Zor 1.19:61 (M-Sadje zelenjava), 48. Marjan Šafar 1.19:68 (M-Grosist), 49. Ernest Platin 1.57:35 (M-MT).

Moški – skupina A (do 30 let)

1. Rudolf Marjan 38:48 (KZ Cerknica), 2. Zdenko Borič 39:90 (M-Rožnik), 3. Tone Lukan 40:00 (M-Sora), 4. Viktor Kogovšek 40:36 (M-Sora), 5. Marko Lukan 40:37 (M-Sora), 6. Tone Fajdiga 40:47 (M-Rožnik), 7. Stojan Dujaković 40:53 (M-Grosist), 8. Herman Vegelj 40:63 (M-Sora), 9. Anton Tratar 40:67 (M-MT), 10. Anton Krvina

40:82 (M-Sora), 11. Matjaž Trpin 40:90 (M-Sora), 12. Mirko Šemrov 41:08 (M-KZ Logatec), 13. Albin Jesenko 41:78 (M-Rudar), 14. Vjekoslav Volf 42:41 (M-Nanos Opskrba Čabar), 15. Janko Hrastovšek 42:24 (M-Agrokombinat), 16. Emil Šabič 42:46 (M-Grosist), 17. Preveljšek Janko 42:48 (M-Agrokombinat), 18. Marjan Zemljanič 42:52 (M-Sora), 19. Robert Jelenc 42:58 (M-Nanos Opskrba Čabar), 20. Tone Podgorelec 42:68 (M-Velepreskrba TOZD TMI), 21. Franc Kozar 42:86 (M-Potrošnik), 22. Franc Možina 43:02 (M-KZ Logatec), 42:08 (M-Potrošnik), 25. Anton Bešter 43:10 (M-Rožnik), 26. Bojan Černilogar 43:14 (M-Rudar), 27. Stane Erman 43:20 (M-KK Sevnica), 28. Lorenčič Zlatko 43:34 (M-Potrošnik), 29. Robert Šoštaric 43:40 (M-Nanos Opskrba Čabar), 30. Bojan Kristan 43:55 (M-Sora), 31. Ivan Primožič 43:68 (M-Velepreskrba TOZD TMI), 32. Mitja Čepič 43:73 (M-Emba), 33. Janez Križevšek 44:06 (M-KK Cerknica), 34. Bojan Hubek 44:32 (M-Rožnik), 35. Dušan Jakša 44:44 (M-Grosist), 36. Janez Žugič 44:44 (M-preskrba Krško), 37. Srečko Cvelbar 44:44 (M-KK Sevnica), 38. Stojan Valant 44:86 (M-Nanos Portorož), 39. Vlado Šoštaric 45:01 (M-Nanos Opskrba Čabar), 40. Franc Stare 45:01 (MIP PTUJ), 41. Ido Dekleva 45:01 (M-Nanos Postojna), 42. Franc Kržišnik 45:70 (M-Sora), 43. Srečo Robič 46:01 (M-Tehna), 44. Mladenec 46:11 (M-Emba), 45. Nace Majzelj 46:26 (M-Agrokombinat), 46. Marko Čelhar 46:84 (M-Nanos Postojna), 47. Janez Lavrič 46:91 (M-Grosist), 48. Janez Kranjčič 47:72 (M-Agrokombinat), 49. Milan Martinčič 48:33 (M-Konditor), 50. Ciril Brečko 48:70 (M-KK Sevnica), 51. Marko Zago 48:86 (DS-IB), 52. Dezider Vukobrat 49:39 (M-Grosist), 53. Zdravko Šturm 49:59 (M-Nanos Postojna), 54. Dušan Strlič 50:05 (M-Sora), 55. Miroslav Petje 51:04 (M-Rožnik), 56. Stane Jarkovič 51:93 (M-Agrokombinat), 57. Andrej Požar 52:01 (M-Nanos Postojna), 58. Mirko Šinkovec 52:93 (M-Sora), 59. Božidar Gostič 52:98 (M-Sadje Zelenjava).

Nadaljevanje na 11. str.

Počitek – mi smo pripeljali srečno skozi cilj

Nestrpno pričakanje pred startom

Tudi razpoloženja na pustno soboto ni manjkalo

Kakšna bo nova smučarska disciplina?

Zlata kolajna posamezno - VSL ženske

Moški VSL - ekipno, 1. mesto M-Rožnik

Prehodni pokal za ekipo M-Rožnika

6. zimska Mercatoriada

Dosežki skupin in posameznikov

Nadaljevanje s 10. strani

60. Lugano Okretič 55:73 (M-Nanos Postojna), 61. Ivan Šebalj 57:18 (M-Nanos Opskrba Čabar), 62. Jože Jagodic 57:75 (M-Pekarna Grosuplje), 63. Franci Jurca 1:00:36 (M-Sora), 64. Zdenko Čop (M-Nanos Opskrba Čabar) - 1:13:45.

ŽENSKESKIPNO:

1. M-Rožnik, 2. Delovna skupnost in IB, 3. M-Mednarodna trgovina, 4. M-KZ Cerknica, 5. Sora - ŽIRI, 6. M-Sadje zelenjava, 7. M-Nanos Portorož, 8. M-Rudar Idrija, 9. M-Emba, 10. M-Konditor, 11. M-Agrokombinat Krško, 12. M-Tehna.

MOŠKISKIPNO:

1. M-Rožnik, 2. M-Tehna, 3. M-KZ Cerknica, 4. M-Agrokombinat Krško, 5. M-Nanos Postojna, 6. M-Mednarodna trgovina, 7. Delovna skupnost in IB, 8. M-Velepreskrba TOZD Grosist, 9. M-KZ Logatec, 10. M-Sora Žiri, 11. M-Emba, 12. M-Nanos Opskrba Čabar, 13. M-

Konditor, 14. M-Izbira Panonija Ptuj, 15. M-Rudar Idrija, 16. M-Pekarna Grosuplje.

Rezultati v tekih

Ženske - skupina B (nad 30 let)

+ Marija Kavčič 8.48:55 (MDS-IB), 2. Milena Logar 9.34:26 (M-Rožnik), 3. Marija Grosman 10.03:25 (M-MT), 4. Zdenka Ščuka 10.10:49 (M-nanos Postojna), 5. Draga Vaupotič 10.37:90 (DS-IB), 6. Stanka Pečarič 11.00:56 (M-MT), 7. Majda Kavčič 11.07:60 (M-Sora), 8. Marica Šešek 12.00:16 (M-Rožnik), 9. Vida Pivk 12.03:10 (M-Rudar), 10. Fanika Čuič 13.33:37 (M-Nanos-Opskrba Čabar).

Ženske - skupina A (do 30 let)

1. Branka Kandare 10.20:62 (M-KZ Cerknica), 2. Nevenka Mlakar 10.31:72 (M-KZ Cerknica), 3. Anđelka Lipovec 10.34:84, 4. Dobravka Čuič 10.49:12, 5. Blaženka Šošarič 12.08:48, 6. Davorka Volf 12.14:40, 7. Alenka Volf 12.19:15, 8. Mirjana Jurkovič 12.25:38, 9. Biserka Malnar 13.39:30 (vse M-Nanos Opskrba Čabar).

Moški - skupina B (nad 35 let)

1. Stane Tavželj 7.24:15 (M-KZ Cerknica), 2. Franc Kandare 7.35:42 (M-KZ Cerknica), 3. Anton Vencelj 7.42:78 (M-Pekarna Grosuplje), 4. Tugo Marincek 8.56:86 (DS-IB), 5. Štefan Močnik 9.09:60 (M-KZ Cerknica), 6. Štere Menard 9.21:92 (M-MT), 7. Armand Olivo 10.40:28 (M-Rožnik), 8. Franc Štular 10.46:30 (M-Rožnik), 9. Rudi Corn 11.54:05 (DS-IB), 10. Viktor Brvar 12.59:30 (M-Rožnik).

Moški-skupina A (do 35 let)

1. Peter Kandare 6.39:09, 2. Tomaž Kandare 6.45:40 (oba KZ Cerknica), 3. Franc Rožič 7.03:79 (M-Nanos Postojna), 4. Bogdan Podobnik 7.24:11, 5. Slavko Skvarča 7.41:09 (oba M-Sora Žiri), 6. Milan Troha 7.42:51 (M-KZ Cerknica), 7. Morko Bokar 7.50:76 (DS-IB), 8. Anton Damiš 7.53:82 (MP-otročnik), 9. Roman Čuč 7.54:98 (M-Potročnik), 10. Tone Šubic 7.57:10 (M-Sora), 11. Franc Kozar 7.57:91 (M-Potročnik), 12. Marko Pajntar 8.13:13 (M-Rudar), 13. Dragutin Poje 8.13:43, 14. Robert Šošarič

8.16:25 (oba M-Nanos-Opskrba Čabar), 15. Marjan Praprotnik 8.37:14 (M-Sora), 16. Robert Jelenc 8.47:41, 17. Anton Lautar 9.27:43 (oba M-Nanos Opskrba Čabar), 18. Miro Jarc 9.43:93 (M-Grosist), 19. Zlatko Trope 9.47:59, 20. Jadran Čop 10.00:26 (oba M-Nanos Opskrba Čabar), 21. Uršič Lucijan 10.41:96 (M-Rudar), 22. Krešimir Ožbolt 11.53:66 (M-Nanos Opskrba Čabar).

V popoldanskih urah so se pričeli teki v Kranjski gori

ŽENSKESKIPNO

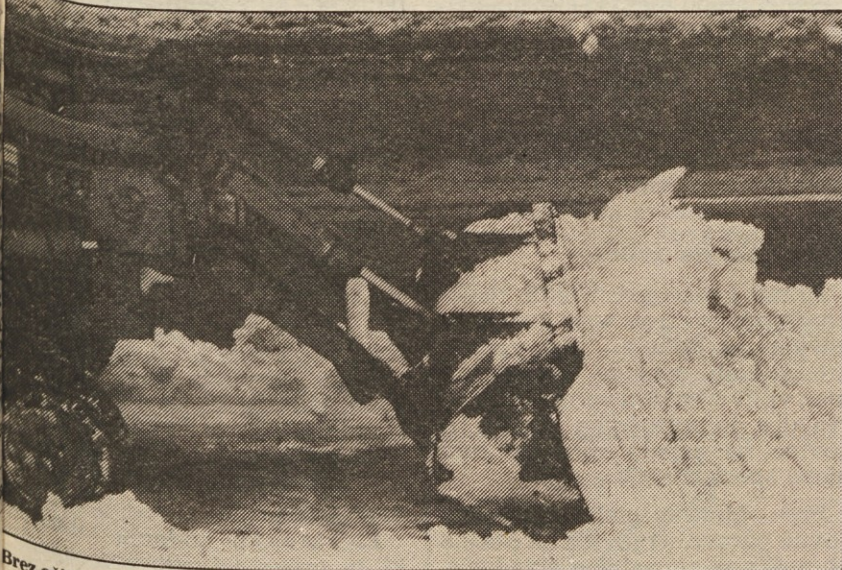
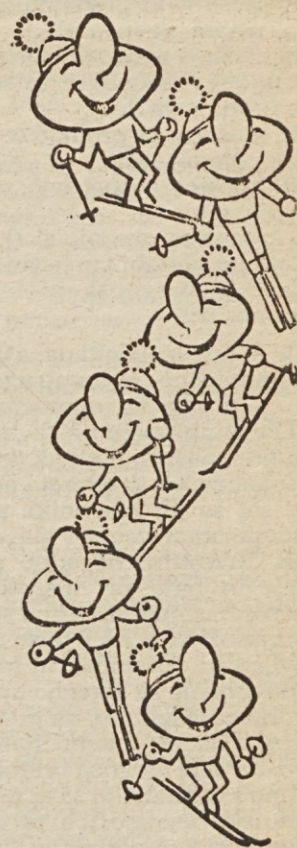
1. Delovna skupnost in IB, 2. M-KZ Cerknica, 3. M-Nanos Opskrba Čabar, 4. M-Rožnik, 5. M-Mednarodna trgovina, 6. M-Nanos Postojna, 7. M-Sora Žiri, 8. M-Rudar Idrija.

MOŠKISKIPNO

1. M-KZ Cerknica, 2. Delovna skupnost in IB, 3.-4. M-Pekarna Grosuplje, 5. M-Nanos Postojna, 6. M-Sora Žiri, 7. M-Tehna, 8. M-Agrokombinat Krško, 9. M-Nanos Opskrba Čabar, 10. M-Rudar Idrija, 11. M-Emba, 12. M-Grosist, 13. M-KZ Logatec, 14. M-Konditor, 15. M-Pekarna Grosuplje, 16. M-Sadje Zelenjava, 17. M-Nanos Portorož, 18. M-Potročnik Lenart, 19. M-Izbira Panonija Ptuj.

SKUPINSKA UVRSTITEV

1. M-ROŽNIK, 2. M-KZ CERKNICA, 3. DELOVNA SKUPNOST IN IB, 4. M-Mednarodna trgovina, 5. M-Nanos Postojna, 6. M-Sora Žiri, 7. M-Tehna, 8. M-Agrokombinat Krško, 9. M-Nanos Opskrba Čabar, 10. M-Rudar Idrija, 11. M-Emba, 12. M-Grosist, 13. M-KZ Logatec, 14. M-Konditor, 15. M-Pekarna Grosuplje, 16. M-Sadje Zelenjava, 17. M-Nanos Portorož, 18. M-Potročnik Lenart, 19. M-Izbira Panonija Ptuj.

Brez očišćenih cest bi ta dan verjetno ne prispeli pravočasno na mercatoriado

Ko odpove motor, je potrebno pljuniti v roke in prestaviti avtomobil

Vse fotografije: Kancijan Hvastija

Kontroliranje tekmovalcev po spisku je nujno potrebno

Skupina srečnih odlikovancev

Po končanem tekmovanju se je zbrala skupina okoli harmonikarja

Inšpekcijske službe v Ljubljani – posredno tudi o nas

Iz mesečnega informatorja uprave za inšpekcijske službe

Kjer se prodaja skozi okno...

V skladu s smernicami razvoja mesta Ljubljane upravičeno pričakujemo hitrejši razvoj prodajne mreže preko manjših objektov s sredstvi v lasti občanov in s strani družbenega sektorja. Rešitev je praktična za prodajo preprostih jedil in to predvsem v kioskih in njim podobnih objektih.

Zakonsko vse, kar zadeva lokacijo, montažo oziroma gradnjo kioskov v glavnem določata zakon o urbanističnem planiranju (Ur. list SRS, št. 27/72) in zakon o graditvi objektov (Ur. list SRS, št. 42/73) in nekateri dopolnilni predpisi.

Sanitarno tehnične pogoje v kioskih v glavnem določajo:

– pravilnik o minimalnih tehničnih pogojih poslovnih prostorov za gostinsko dejavnost in o storištvah v gostinskih obratih (Ur. list SRS, št. 11/75),

– pravilnik o minimalnih tehničnih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati poslovni prostori, v katerih se opravlja blagovni promet in storitve v blagovnem prometu (Ur. list SRS, št. 11/78),

– obvezno strokovno navodilo o minimalnih sanitarno-tehničnih in higienskih pogojih za prodajo živil v kioskih za občasno prodajo živil izven poslovnih prostorov (št. 53-2/79-5 z dne 12. 6. 1979).

Delovne pogoje in varstvo oseb pa določa pravilnik o splošnih ukrepih in normativih varstva pri delu za gradbene objekte, namenjene za delovne in pomožne prostore (Ur. list SFRJ, št. 27/76).

V Ljubljani imamo danes 84 takšnih objektov;

10 kioskov za prodajo nepakiranega sladolega in slaščic

19 kioskov za prodajo originalno pakiranega sladolega, to so začasna prodajna mesta,

21 kioskov za prodajo termično pripravljenih jedil,

32 kioskov za prodajo sadja in zelenjave ter

2 kioska za prodajo sladolega v poletnem obdobju in termično izdelanih živil v zimskem obdobju – pommes frites.

Če bi hoteli oceniti današnje stanje na splošno, moramo ugotoviti, da so doslej na območju petih ljubljanskih občin postavljali kioske brez načrta, tako glede njihove lokacije kot predmeta poslovanja, saj so jih zasebniki, pa tudi delovne organizacije v glavnem izsilili. Investitor navadno postavi kiosk in nato pri inšpekcijskih službah izsiljuje ustrezna soglasja z obrazložitvijo, da je kisok že postavljen in opremljen in ima tudi že dovoljenje za lokacijo upravnege organa. Menimo, da precej pripeva k neustreznemu stanju dejstva, da si je mogoče pridobiti potrebno kvalifikacijo za opravljanje gostinske dejavnosti in prodajo na drobno le z minimalnim tečajem, ki ni primerljiv strokovni šoli. To pomanjkljivo znanje ugotavljajo inšpektorji dan na dan. Pri vsem tem pa temeljijo napačne stroškovne rešitve pogosto na določenih predpisih in strokovnih normah. Obstoječa zakonodaja in strokovna navodila namreč ne dajejo dovolj jasnih in strokovno utemeljenih navodil, so nepopolna in zastarela.

Značilno pa je:

1. tretja alineja 19. člena zakona o urbanističnem planiranju določa, da lokacijsko dovoljenje ni potrebno za postavitev začasnih objektov in tudi 2. odstavek 77. člena pravilnika o minimalnih tehničnih pogojih poslovnih prostorov za gostinsko dejavnost opredeljuje začasni gostinski objekt kot objekt, ki ni zgrajen iz trajnejšega materiala in ima začasno lokacijo;

2. 34. člen pravilnika o minimalnih tehničnih pogojih, ki jih morajo izpolnjevati poslovni prostori, v katerih se opravlja blagovni promet in storitve v blagovnem prometu, pa opredeljuje kiosk kot

prodajalno, v kateri prodajajo blago skozi okno.

To povzroča več anomalij: pristojni občinski upravni organi izdajajo praviloma začasna lokacijska dovoljenja za vse kioske, ne glede na to, da pozneje v kioskih opravljajo gostinsko dejavnost. Tako deluje v Ljubljani 9 kioskov že 10 oziroma 15 let kot začasni objekti, z vsemi ugodnostmi, ki jih dovoljujejo določbe 78., 79., 80. in 81. člena pravilnika o minimalnih tehničnih pogojih poslovnih prostorov za gostinsko dejavnost in storištvah v gostinskih obratih. To pomeni, da sta popolnoma nejasna »začasnost objekta« in »netrajni material«, iz katerega je začasni objekt.

Kot je zapisala pred leti dr. Krakerjeva, pa kioski kot trajno delovno mesto niso primerni ne za delavca ne za živilo, in pogosto tudi ne za kupce; ne nudijo ustreznih klimatskih in prostorskih pogojev. Postavitev kioskov je opravičljiva le tam, kjer je prodaja vezana na krajši čas v letu ali ob izrednih priložnostih. V ostalem pogosto le ovirajo promet, prika-

zujejo veliko neurejenost mesta, nerazumevanje za smotno načrtovanje naselja in nemoč inšpekcijskih služb. V kioskih se živila hitreje kvarijo (vročina, mraz, premalo zračenja), delavci delajo ob neustreznih pogojih (prepah, temperaturne razlike, sklonjenost) in kupec je v slabem vremenu nezaščen.

V Ljubljani imamo 21 kioskov, ki prodajajo živila po predhodni termični obdelavi in so registrirana kot začasni gostinski obrati. Na pripombe inšpektorjev se sklicujejo na določila pravilnika o začasnih gostinskih obratih in na navodila o minimalnih sanitarno tehničnih in higienskih pogojih za prodajo živil v kioskih in za občasno prodajo živil zunaj poslovnih prostorov, ki pa kioskov in gostinskih obratov – specializiranih okrepčevalnic ne razmejujejo.

Obstoječa zakonodaja ni dovolj jasna glede prostorskih kapacitet in opreme.

Nerazumljivih razlik med prostorskimi zmogljivostmi in opremo kioskov in gostinskega obrata v zidanem objektu se navadno žal zavemo šele takrat, ko se pojavijo v prometu higiensko oporečna živila ali v najboljšem primeru pred zahtevo izdaje sanitarno-veterinarskih soglasij. Pri tem pogosto pride do nesoglasij med organi nadzorstva in ustanovami, ki izdajajo strokovna mnenja za določen predmet poslovanja.

Povabljeni smo bili na seminar

Tolbuhin Bjedov – M-Velepreshrba, TOZD Grosist

O položaju trgovine v Franciji

V okviru mednarodne strokovne tehnične izmenjave kadrov med Francijo in Jugoslavijo je bil na predlog naše države organiziran seminar na temo »Dis tribucija in proizvodnja prehrabnih proizvodov od proizvajalca do potrošnika.

Seminarja, ki je bil v francoski prestolnici lani ob koncu leta, se je udeležil po en predstavnik iz vsake republike. V Sloveniji je dobil vstopnico za udeležbo na tem strokovnem seminarju SOZD Mercator. Po posvetovanjih je padla odločitev, da pojde v Pariz predstavnik ljubljanskega tozda Grosist.

Program predavanja in ogledov, ki so trajali tri tedne, nam je dal nekaj novih spoznanj o trgovini v Franciji. Program je teoretično in praktično prikazal udeležencu seminarja vso problematiko trgovine v Franciji in je tako obsežen, da bom skušal bralcem predstaviti le nekatere značilnejše pojave.

Začetek razvoja sodobne francoske trgovine sega v okvir tržnice na drobno. Problem preskrbe velikih mestnih centrov ustvarja potrebo po ustanavljanju tržnih centrov za trgovino na veliko. V letih 1953-1969 je nastal največji tržni center Francije v bližini Pariza.

Tržnica na debelo

Nacionalna tržnica »Rungis« je oddaljena 7 kilometrov od Pariza in zaseda 220 ha površine. Površina skladišča je 60 ha. Na 415.000 kvadratnih metrih čistega skladiščnega prostora je letni promet blaga 2,5 milijonov ton. Tržnica ima v svojem sestavu na 14.000 kvadratnih metrih še restavracije in nekaj hotelov.

Proizvajalci iz vse Francije imajo v zakupu posamezne dele tržni-

ce in na njih ponujajo svoje proizvode kupcem na debelo.

Tako organizirana ponudba usklajuje višino cene in kakovosti blaga. Osnovna funkcija trgov je v dobri preskrbi in ohranjanju velike ponudbe.

V okviru »Rungisa« deluje več kot 500 specializiranih grosističnih organizacij, ki dostavljajo blago takoj po opravljenem nakupu.

Trgovina na drobno

Razvoj trgovine na drobno doživlja v Franciji nekaj bistvenih sprememb. Klasična maloprodajna trgovina je izgubila svoj pomen leta 1950. Srečujemo se s hitrim razvojem hipermarketa in velikih blagovnic. V povprečju imajo centri 7.000 kvadratnih metrov prodajne površine, število proizvodov pa presega 20.000. Največ ponujajo prehrabnih proizvodov, tekstilnega blaga in luksuznih proizvodov. Vsi objekti so montažni, z velikim številom parkirišč in praviloma z bencinsko črpalko.

Cenenost objekta omogoča tudi nastop z nižjo razliko v ceni – povprečno 12%. Največja pridobitev tega načina je tudi v hitri gradnji novih prodajnih površin.

Vsa oprema v velikih centrih je enostavna, praktična in omogoča veliko ponudbo. Rezultat tega koncepta je tudi manjše število zaposlenih na m².

V istem obdobju se je pričel tudi razvoj velikih blagovnic z nad 50.000 m² prodajne površine in ponudbo okoli 300.000 artiklov. Največji veliki centri se imenujejo »ED sistem«. Maloprodajni »ED«

Priznati sicer moramo, da v Ljubljani ni kioskov, ki ne bi bili priključni na vodovodno, kanalizacijsko in električno omrežje. Pomembna izjema pa so prodajni kioski za sadje in zelenjavo, katerih večina je postavljena brez soglasja sanitarne inšpekcije, sezonski prodajni kioski za prodajo predpakiranega sladolega ter kioski za peko kostanjev.

Posebej moramo omeniti, da prihaja poleti v kioskih v višini 2 metrov do izredno visokih temperatur, tudi preko 40°C. Težave s prezračevanjem in nevarnosti infekcije so očitne, čeprav bi po atestu za kiosk K 67 Imgrad Ljutomer, klimatska naprava zanje bila obvezna. In prav v teh kioskih se v zadnjem času izsiljuje dovoljenja za proizvodnjo slaščic, bureka ter peko krompirja in skladiščenje živil. Tako ugotavljamo, da se v kioskih, ki niso višji od 2 metrov, dovoljuje popolna gostinska dejavnost s streženjem pijač, napitkov itd. V teh razmerah očitno ni mogoče zavarovati živil pred hitrim kvarjenjem ali jih zavarovati pred cigaretnim dimom. Razumljivo je,

da v teh okoliščinah še tako prizadevni delavec ne more zagotoviti, da se čiste in nečiste poti ne bi križale.

Na podlagi ugotovitev sanitarna inšpekcija predlaga:

1. izdelati je treba program lokacij za kioske in določiti njihovo namembnost za območje petih ljubljanskih občin;

2. kioskom z začasnim lokacijskim dovoljenjem, ki poslujejo že 10 ali celo 15 let, je treba določiti sanitarno-tehnične in higienske norme, saj ni sprejemljivo, da se jih obravnava kot začasne;

3. izdelati je treba strokovna navodila, ki bodo natančno določila in časovno opredelila »začasno lokacijo« in »začasni objekt«; motni kioski in kioski paviljonske ali kontejnerske izvedbe niso začasni objekti glede na poslovanje;

4. kot gostinski obrat lahko deluje le objekt paviljonske ali kontejnerske izvedbe, ki izpolnjuje vse pogoje za okrepčevalnico;

5. današnja izvedba kioska motni je lahko le prodajalna živil skozi okno.

Skladiščni sistem je opremljen s konzolnimi teleskopskimi vilicarji in računalnikom, ki vodi in nadzira delovni proces.

Razvoj tehnologije in ceneni objekti imajo zanimivo razmerje v ceni, in sicer 1:1. Smisel tega koncepta je doseganje velikih učinkov – propustnosti skladišča in produktivnosti na zaposlenega. Tehnološki napredek po letu 1970 povzroča spremembe normativov in funkcij v skladiščni službi.

Normativi so:

Izkoriščenost skladiščnega prostora na vsakem m² mora biti 3 palete.

Sodobni konzolni teleskopski vilicarji v regalnem skladišču dosežejo višino tudi preko 20 palov. Hitrost vilicarja presega 3m/sek. Ob delstvu, da se funkcija premikanja zara vilic odvija istočasno (premik naprave sega vilicarja je 1,5 m/sek.).

Širina prehoda med regali je zmanjšana na širino palete. V naslednji fazi pa se število prehodov zmanjša za polovico, ker teleskopske vilice dosega globino tudi dveh palov.

Elektronsko vodenje vilicarja, ki je preko mikroprocesorja direktno povezan s centralnim računalnikom in tako dobiva naloge pravilno naročenega blaga.

Paleta postaja enota, ki potuje po tekočem in magnetnem traku do mesta za odpremo.

Toliko o normativih.

Dobro organizirani veliki grosisti imajo največji vpliv v reprodukciji verigi. Proizvodnja prilagaja svoj program zahtevam trgovine na debelo tako hitro, da o trenutna naročila kupca iz maloprodaje preko grosista do proizvodnje in povratno nazaj dostavlja včas ni daljši od 7 dni. Pri tem nastane v veliki meri vsa zapadna ekonomska nomija. Funkcija prodaje blaga pri njihovih ocenah predstavlja petkrat težjo nalogo kot nabava.

Razvoj tako velikega vpliva distributivnih centrov je mogoč zaradi ob pogojih prevelike ponudbe blaga. S tem problemom se srečujejo v veliki meri vsa zapadna ekonomska nomija. Funkcija prodaje blaga pri njihovih ocenah predstavlja petkrat težjo nalogo kot nabava.

Mercatorjevec iz Čuprije

Mile Bitenc

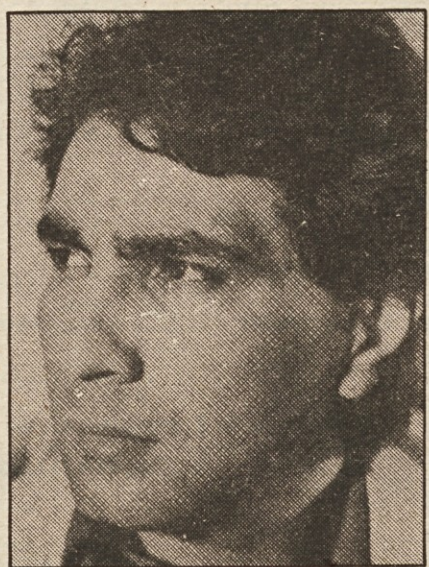
Miki Kamberović – aranžer, slikar, igralec

Ime, zapisano v naslovu, je večini naših bralcev neznano. Fanta v resnici dobro poznajo le v eni naših najmlajših delovnih enot v blagovnici v Čupriji. Miki Kamberović je tam zaposlen kot aranžer.

Spoznala sva se pred kratkim, ko sem službeno obiskal tudi Čuprijo, pred nekaj dnevi pa je bil Miki tudi pri nas. Prišel je zato, da bi dobil vsaj malo vpogleda v delo Mercatorjevih aranžerjev, da bi dobil splošni vtis o nekem našem dizajnu, urejenosti prodajaln in še o čem.

Ze prvi sprehod, po lepi, urejeni čuprijski blagovnici je prijeten; vidi se, da »piko na i« daje »neka strokovna roka.« Čeprav še morda nekoliko neizkušen, prvič v veliki hiši Mercator, skuša prav ta aranžer skrbeti za mnogo več, kot smo vajeni pri večini drugih. Ne lepi le nalepk, ne obeša samo oglednih kartonov in posterjev, ampak tudi na prodajnem mestu razporeja razstavljeno blago, dodaja okrasne predmete, pripravlja dekorativne elemente, napise... Vidi se, da je v fantu tudi nekaj drugega: Miki Kamberović je tudi slikar – samorastnik, ki se je uspešno predstavil že na mnogih razstavah. Kritiki o njegovih delih pišejo pozitivno in prav je, da tudi o tem napišem vsaj nekaj besed.

V rokah imam zapis kritika, Ži-kice Jovanovića, ki trdi, da se Kamberovića dela v mnogočem razlikujejo od večine samorastniških slikarjev. Pravi, da je ta mladi umetnik z dolgoletnim delom nedvomno dosegel profesionalni sli-

karski nivo, posebej v pastelu, ki mu še najbolj leži. Mnogokrat se med njegovimi deli pojavlja pokrajina, njej je najbolj predan, in prav v takšna dela uspe vložiti ves svoj »jaz«, vsa svoja hotenja. Kritiki dalje trdi, da prav Kamberovića dela predstavljajo v masi kvazi samorastnikov mnogo več in da s svojo dovršenostjo v izražanju daje ostalim vzgled in jih tudi nekako likovno vzgaja.

Čeprav je Kamberović mlad, rojen je bil leta 1954, ima za seboj že celo vrsto razstav, nekaj samostojnih, še več pa skupinskih. Razstavljal je v Kosovski Mitrovici, v Svetozarevu, Kruševcu in Kraljevu, pa v Beogradu, Slovenski Bistrici, Ljubljani in celo v Parizu. Ze od leta 1975 dalje prejema za svoja dela tudi nagrade. Tudi teh se je nabralo kar veliko.

Aprila bo 1. obletnica otvoritve blagovnice Mercator v Čupriji. Takrat bo Miki Kamberović postavil na ogled tudi nekaj svojih del. Prvo samostojno razstavo mu bomo omogočili v Ljubljani, kjer se bo predstavil v naši poslovalnici Mercator-Turist.

Mlademu umetniku želimo še veliko uspehov, pri ustvarjanju – tako na delovnem mestu aranžerja, kot tudi s slikarskim čopičem in na gledališkem odru.

Še enkrat:
odlikovanja v M-Jelši

Opravičilo
Stanku Lorberju

V januarski številki našega glasila smo med drugimi objavili tudi imena odlikovancev v naši delovni organizaciji Mercator-Jelša.

V naše uredništvo je prispelo pismo Stanka Lorberja, poslovo-dje v trgovini Dobovec. Sporoča nam, da je v resnici prejel red dela s srebrnim vencem (to je v resnici višje priznanje). Navaja, da je zaradi netočne informacije v časopisu nekajkrat zašel v neljub položaj.

Žal nam je, da je prišlo do pomote, vendar moram kot avtor sestavka povedati, da sem informacijo oblikoval na podlagi podatkov, ki sem jih dobil iz strokovne službe Mercator-Jelše.

Fotokopijo in original dopisa, poslanega na moje ime 22. 12. 1982 iz Mercator-Jelše hranimo v arhivu.

Mile Bitenc

Zapisi ispod tezge

Nije baš lako postati vlasnik radne knjižice, kaže jedan pripravnik.

Pa i nije lako dok postoje i vlasnici honorarnih žuljeva.

Devize za struju, devize za belu tehniku, devize za naftu, devize čak i za traktore. Eh, da nam bar i motika postane glavna deviza.

Prvo je zavukao ruku u tuđi džep. A posle mu nije bilo teško i da zavuče glavu u pesak.

P. Srečković

Izognimo se nesrečam

Anton Bele – MIP, DSSS

Varno delo s plinom propan-butan

Ker imamo plinska trošila nameščena v mnogih prodajalnah, poslovnih enotah in obratih družbene prehrane, v sektorjih, največ pa v gospodinjstvu, vas bomo podrobneje seznanili z varnim delom – manipuliranjem z mešanico plina propan-butan, ki ga imenujemo gospodinjski plin.

Tekoči plin butan-propan (v nadaljnjem besedilu TNP) oziroma njegovo mešanico, dobavljajo po strošnikom v utekočinjenem stanju in v jeklenkah. Z mnogovrstno uporabo se hkrati pojavljajo tudi nesreče. Nastanejo predvsem zaradi neznanja in malomarnosti uporabnikov plina ter nekaterih drugih vzrokov (na primer: pokvarjene jeklenke, poškodovani dovod plina, tesnila in podobno).

Iz enega kilograma utekočinjenega plina se razvije 495 litrov plina, pri čemer zavzame 1 kg tekoče faze le 1,59 litra prostora. Propan je brezbarven plin in ni strupen.

Kaj je butan

Butan je plin, ki ga pridobivajo pri destilaciji nafte. Utekočinimo ga lahko pri majhnem pritisku.

Litrska teža 2,703, gostota 2,091, vrelišče +0,6°C, kritična temperatura +153°C. Kritični tlak 35,2 atm. Kurilna vrednost butana je 32010 Kcal/N m³. Utekočinjen butan tehta 0,584 kg/lit pri temperaturi +150°C. Vnetišče je pri 460°C. Eksplozijska meja mešanice plina in zraka 1,5 do 8,5%. Tudi butan je idealno plinsko kurivo in je glede na kalorično vrednost znatno boljši od propana. Utekočinjeni butan ima pri različnih zunanjih temperaturah nižje parne tlake, ki so pri temperaturi malo pod 0°C že enaki atmosferskemu tlaku.

Butanska jeklenka pri 0°C nima nadtlaka in zato butan ne more uhajati iz jeklenke. Pozimi so par-

ni tlaki neprijetni, ker se pri temperaturah pod ničlo pojavi v jeklenki podtlak. V takih razmerah odprta jeklenka vsrkava zunanji zrak. To ima za posledico, da dobimo v plinski fazi jeklenke mešanico butana in zraka. Mešanica je nevarna in v določenem razmerju eksplozivna. Dobavitelji plina zaradi te okolnosti polnijo v jeklenke mešanico utekočinjenega butana in propana v razmerjih, ki omogočajo, da je dovolj nadtlaka tudi pri nizkih temperaturah. Butan je plin brez barve in ni strupen.

Kaj je mešanica propana in butana

Pri nas prodajajo mešanico propana in butana v razmerju 50:50. Težnja pa je, da bi bilo v jeklenkah več utekočinjenega propana in manj butana. Propan in butan izparevata v jeklenki tako, da tlak postopoma pada, kot pada tudi temperatura zaradi ohlajenja.

Za gospodinjstvo prodajajo dobavitelji jeklenke z 10 kg plina, za industrijo pa jeklenke z večjo težo.

Dovoljena polnitev jeklenke na en liter prostornine butana je 0,52, propana pa 0,43. Če v polnilnici preokorajto te mejo, je jeklenka lahko nevarna. Če je jeklenka prenapolnjena, je nevarno, da se tlak v jeklenki toliko poveča, da napokajo stene jeklenke. Takšna razpoka ali podobna okvara povzroči, da se utekočinjeni plin razlije in pomeša z zrakom v eksplozivno mešanico. Mešanici dodajo posebne snovi, ki dajejo plinu karakteristično neprijetni vonj. Vonj moramo zaznati, če iz jeklenke uhaja plin. Snov, ki se dodaja mešanici, je odorant. Snov se dodaja namenoma, saj sta plina propan in butan brez vonja.

Jeklenke

Plinske jeklenke so kovinske posode, v katerih prevažamo stisnjene, utekočinjene in pod tlakom raztopljene pline. Jeklenka mora biti neprodušna za plin, debelina njene stene pa tolikšna, da zadrži visoke tlake tudi pri padcih in udarcih med prevozom.

Jeklenka z utekočinjenim plinom je bolj nevarna kot jeklenka s stisnjenim plinom, v primeru, da jo zajame požar. Taka jeklenka eksplozira že pri nižjih temperaturah. Pri utekočinjenih plinih ne

pada tlak sorazmerno z odvzemom plina, vse do 0.

Na sliki je prikaz obnašanja tekočega in plinastega TNP v jeklenki, ki se segreva. Pri temperaturi 65°C je jeklenka do vrha polna tekočine in ima tlak 18 atm. Pri 67°C jeklenka ne zadrži več pritiska in poči. Uhajajoči TNP se vname.

Jeklenka z utekočinjenim plinom je napolnjena od 88 do 90% pri temperaturi 15°C. Preostali prostor je napolnjen s plinsko fazo, ki omogoča v jeklenki raztezanje plina zaradi morebitne spremembe temperature.

Tehnični predpisi določajo, kolikšna je dopustna polnitev utekočinjenega plina v kilogramu na en liter prostornine jeklenke. Tehnični predpisi so objavljeni v Uradnem listu SFRJ, št. 6/57 in 3/58 – 35/72.

Če bi bila jeklenka preveč napolnjena s tekočim plinom, bi polnilni faktor hitro narastel na 100%. To pa bi bilo izredno nevarno, ker tekočina ni stisljiva kot plin. Če je jeklenka napolnjena s tekočino do kraja in obenem še zaprta, naraste tlak ob povišanju temperature tako hitro, da posodo raznese. Malo je verjetno, da bi prišla tako napolnjena jeklenka do uporabnika. Toda nevestno polnjenje takega primera ne izključuje.

Kako kontroliramo jeklenko

Uporabnik bi moral vsako jeklenko, ki jo prejme, sam prekontrolirati, če morda ni preveč polna. Preizkus ni težak. Treba je jeklenko malo nagniti na stran in jo zamajati. Pri tresenju ugotovimo, če se tekočina v jeklenki preliva ali ne. Če preliv občutimo, je to zanesljiv znak, da je polnitev plina normalna.

Jeklenka s plinom je zelo nevarna, če polnitev ni bila normalna, to je če se pri preizkusu tekočina v jeklenki ne guga, kar pomeni, da je preveč napolnjena. Take jeklenke ne smemo prenesti v toplejše prostore, marveč jo moramo takoj odnesti ven, na prosto – proč od ljudi. Jeklenko je treba v tem primeru nekoliko nagniti ter odpreti ventil.

Nadaljevanje na 14. strani

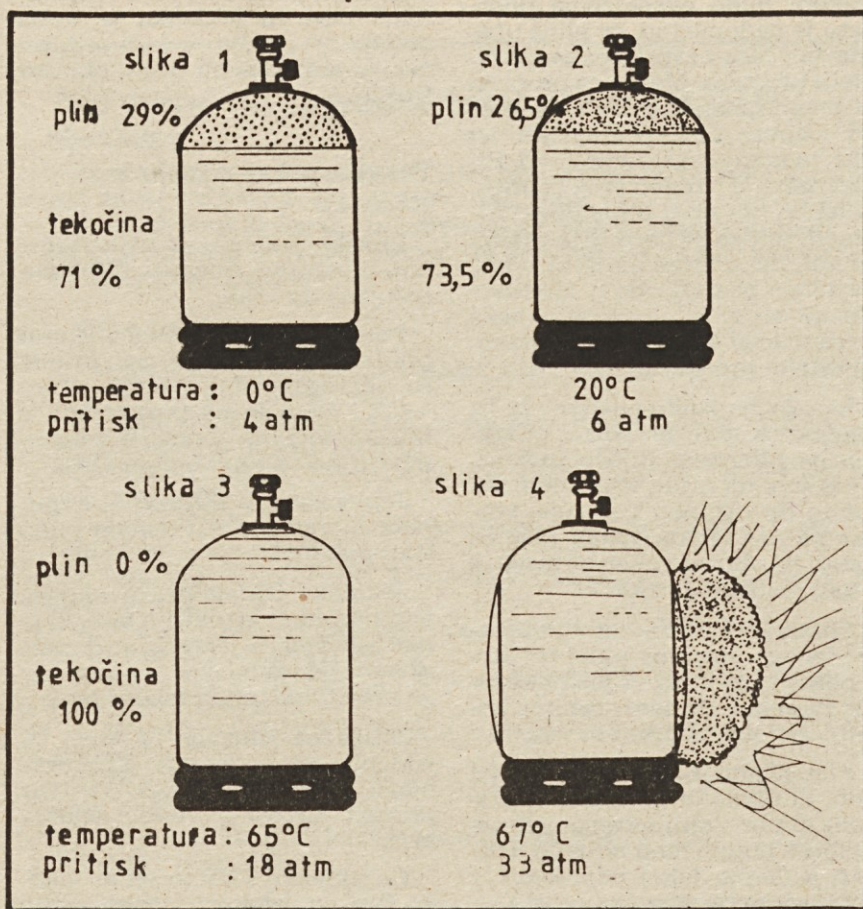
Poglavitni vzroki nesreč

Napačno ravnanje pri polnjenju jeklenke.
Neustrezen prevoz jeklenk.
Slaba – nestrokovna priključitev jeklenke na kurilno ali gorilno napravo; nezadostna zatesnitev.
Pokvarjena jeklenka, poškodovana gumijasta cev, okvara na ventilu, tesnilu ipd.
Uhajanje plina pri navoju, kjer je navit ventil, ali uhajanje plina na svarjenih mestih.

Kaj je propan

Propan je ogljikovodik, ki je zelo podoben butanu. Je idealno plinsko kurivo. Zaradi visoke kritične temperature ga lahko utekočinimo. Parni tlaki njegove tekoče faze so tako majhni, da so jeklenke, v katere ga polnijo, lahko tanke in razmeroma lahke.

Litrska teža je 2,019, gostota 2,562, vrelišče 44°C, kritična temperatura + 96,8°C in kritični tlak 1,1 atm. Kurilna vrednost propana je 24.320 Kcal/N m³. Utekočinjen propan tehta 0,509 kg/lit pri temperaturi +15°C. Vname se pri 90°C. Eksplozijsko območje v zraku je 2,1 – 9,5%.

Mercatorjev mozaik

Vonj po slastnih krofih

Ljubljana je tokrat v predpustnem času imela kaj žalostno, v resnici pa običajno podobo. Le malo je bilo izložb, okrašenih v pustnem slogu. Tudi pustnih mask, pisanih trakcev in konfetov je bilo letos manj kot leta poprej.

Marsikje pa je prijetno zadišalo po krofih, brez katerih pusta ni. Po uspešni prodaji toplih sendvičev in vročih hrenovk na stojnici v Čopovi, se je naša DO Konditor tudi tokrat odločila da svojo ponudbo krofov prenese kar na ulico.

Prodaja je stekla že 9. februarja, ko so mimoidočim prodali 300 krofov. Drugi dan prodaje se je to število že potrojilo, 11. februarja so jih prodali že več kot tisoč, in kar 1500 na samo pustno soboto. En krof je veljal 13,50 din, za tri skupaj je bilo treba odšteti 40 din, cel plato (20 kom) pa so prodajali za 260 din.

Za število prodanih krofov sem v Konditorjevo komercialo povprašal tudi na pustni torek. Že do 11 h dopoldne so jih prodali več kot 1000, glavno prodajo pa so pričakovali šele v naslednjih urah. Mimoidoči so takšno »veliko« prodajo ocenili kot zelo ugodno in nekateri so kupovali tudi večje količine.

Krofe naš Konditor pripravlja v majhnem obratu na Bohoričevi ulici v Ljubljani. Osem delavcev dnevno pripravi povprečno 7.000 krofov. V teh predpustnih dneh so jih ocvrli že okrog 185.000, prodali pa bi jih lahko vsaj še trikrat več. Škoda, da njihove zmogljivosti tega ne dovoljujejo. V tem času teče delo nepretrgoma, dan in noč, pa tudi ekipa osmih zaposlenih je bila primerno okrepljena. Krepko je bilo treba zavihati rokave, da so jih dnevno ocvrli kar okrog 30.000.

In to vse zato, da bi bil tudi letošnji Pust masten okrog ust – vsaj od slastnih Konditorjevih krofov.

Iz hotela Sremič: pustovanje, srbska kuhinja

Na pustne plesse so vabili tudi naši hoteli. V Ljubljanski Iliriji so pripravili Ples klobučkov, pustna sobota je bila vesela tudi

v našem Močilniku na Vrhniki in še kje.

V hotelu Sremič v Krškem so na pustno soboto pripravili že tradicionalno zabavo za več kot 400 gostov. V lepo in prijetno okrašenem hotelu je bilo veliko mask; najlepše so dobile lepe in vredne nagrade, ki so jih poleg hotela Sremič prispevali tudi nekateri zasebni obrtniki iz Krškega, pa Radenska, Ilirija-Vedrog, Cankarjeva založba, Lisca, Dana, Fructal in zagrebška poslovalnica Slavnika, ki je podelila posebno nagrado: tridnevno potovanje po Jugoslaviji. To nagrado je dobila izvrstna skupina Ciganov, ki so bili res imenitni za pogled in prav profesionalno so zapeli, zaigrali in zaplesali.

Za obiskovalce je bil pripravljen družabni program z igrkami in nagradami. Ples pred »Radensko maerlo in srci« je spravil na noge skorajda vsakogar. Za razpoloženjsko glasbo je skrbel ansambel Dominu s pevko Andrejo Zupančič, program pa je povezoval Mile Bitenc.

Pohvaliti je treba tudi gostince, ki so skrbeli za lačne in žejne; pripravili so kup dobrot, ki so jih na mize prinašali malce našemljeni natakariji in natakarike. In tako je tudi prav.

V mesecu marcu pripravljajo v hotelu Sremič spet teden Srbskih kulinarčnih posebnosti in modno revijo modne industrije iz Bajine Bašte.

Mercator Turist

naše delo -
vaše potovanje

Tradicionalni marčevski izlet

Panorama Prekmurja

Takšen je naslov letošnjega že tradicionalnega marčevskega izleta, ki ga tokrat prireja Mercator Turist v sodelovanju z Dnevnikom turističnim obveščevalcem in Radensko. Program smo v podrobnosti objavili v januarjski izdaji Mercatorja, zato ga ne bomo ponavljali. Zapišem naj le to, da bo prijetno, da boste videli in doži-

veli veliko novega, spoznali nove kraje, običaje in ljudi. Program je bogat in če se boste odločili za izlet v gostojubno Prekmurje, izpolnite prijavnico in jo pošljite na Mercator – Turist, Tavčarjeva 6, Ljubljana.

Še to : izlet stane 3.880 dinarjev. Za skupine nudijo popust.

PRIJAVNICA za izlet »VELIKA PANORAMA PREKMURJA«

ime in priimek

datum rojstva

točen naslov

odločam se za 1. skupino (4. do 6. marca)

2. skupino (11. do 13. marca)

(ustrezno obkroži!)

Izognimo se nesrečam

Anton Bele – MIP, DSSS

Varno delo s plinom propan-butan

Nadaljevanje s 13. strani

Ko bomo odprli ventil, bomo opazili, ali piha iz jeklenke plin, ali pa odteka tekočina. Utekočinjena faza hitro hlapi in zato zmrzne. Treba je vedeti, da bo samo strokovnjak znal izprazniti prenapolnjeno jeklenko. Pokličimo ga!

Jeklenka mora imeti vrezane naslednje podatke:

1. ime plina in kemijsko formulo
2. serijsko številko izdelave
3. ime lastnika
4. prostornost v litrih
5. preizkusni blok v kp/cm ali atm.
6. največji dovoljeni polnilni tlak v kp/cm² ali atm.
7. teža jeklenke (bara vključno z ventilom in zavarovalnim pokrovcem)
8. največjo dopustno težo v kg (neto za utekočinjene pline)
9. datum zadnjega kontrolnega pregleda
10. Žig pooblaščenega organa, ki je opravil kontrolo.

Pravila pri uporabi in nameščanju jeklenk s TNP

Ne nameščajmo in ne hranimo jeklenk v kletih, na stopniščih ali v predorih.

V stanovanjskih in delovnih prostorih smemo namestiti samo po eno jeklenko, težko 10 kg. Večje jeklenke postavimo zunaj takih prostorov; po možnosti v prostor, ki je dostopen od zunaj in ga je mogoče zakleniti. Moramo pa jih redno kontrolirati. Prav je, da pri nameščanju jeklenke na prostem upoštevmo zaščitno cono.

Prostor, kamor namestimo jeklenko, mora biti dobro prezračen, tako da se plin v njem ne more zbirati.

Uporabljajmo samo jeklenke, ki jih je preizkusil in žigosal pristojni

organ (kontrolirajte datum zadnjega pregleda, ki je vtisnjen v obroč jeklenke).

Pri povezavi jeklenke s porabnikom uporabljajmo samo giblivo gumjasto cev, ki je testirana in posebej izdelana za dovajanje plina. Občasno to cev pregledamo. Cev moramo na koncih dobro pritrditi na nastavke porabnikov s posebnimi cevnimi sponkami (ali jo pritrdimo s posebnim lepilom, da se ne sname).

Določena sta tudi minimalna oddaljenost jeklenke od uporabnika (0,5 m) in maksimalna oddaljenost (1,5 m).

Pri vsaki zamenjavi jeklenke preverimo stanje uporabljenih tesnil in preizkusimo z milnico, ali je spoj tesen. Lahko se zgodi, da se kljub vsej pazljivosti plin vžge. Navadno se to zgodi pri ventilu jeklenke. V takšnem primeru takoj zapremo ventil, jeklenko pa ohladimo z vodo. Če plamen ne ugasne, prekrijemo jeklenko s primerno ponjavo ali pa uporabimo ročni gasilni aparat CO₂ ali S.

Eksplodizija jeklenke s TNP

TNP se prevaža v jeklenkah, v katerih je ta plin tekoč in ima pri 20°C pritisk približno 6 atm. Zaradi nepravilnega ravnanja z njim v obratnih delavnicah in obratih kakor tudi v gospodinjstvu so se že pripetile težke nesreče. Nepoučeni ljudje v takih primerih govorijo o eksploziji butanske bombe oziroma jeklenke TNP, bojijo se tudi, da bi jeklenka lahko eksplodirala kar na lepem in sama od sebe. Za kaj v bistvu gre?

TNP je v jeklenki utekočinjen pod tlakom. Tekočina se z naraščajočo temperaturo razteza, če ima prostor. Če prostora nima, bo pritiskala na stene posode. Pritisk v jeklenki zraste za 7 do 8 atm pri vsaki stopnji naraste temperatura. Zaradi tega TNP ne sme biti napolnjen do vrha, ampak je treba

pri polnjenju pustiti prazen prostor, ki vsebuje plinasti TNP. Ta prazen prostor je tolikšen, da ga tekočina popolnoma napolni, ko se segreje na 65°C. Naraščanje temperature preko te meje povzroči ogromen pritisk v jeklenki, ki zaradi tega poči in TNP se izlije iz nje. Plin se hitro upari in pomeša z zrakom v eksplozivno mešanico, ki jo lahko vname iskra. Posledica je eksplozija, ki ji sledi tudi požar. Pri uporabi TNP je treba skrbno paziti, da se jeklenke preveč ne segrejejo. Dopustna temperatura je 40°C.

Kdaj nastanejo eksplozije

Propan in butan sta v mešanici z zrakom hudo eksplozivna plina. Zato je nedopustno, če plina uhačata dalj časa v zaprtem stanovanjskem prostoru. Mešanica propana in butana z zrakom se vname že pri najmanjšem plamenčku ali iski in nato eksplozivno zgori. Pri tem nastane izredno vroč plamen, ki lahko povzroči hude opekline. Zračni pritisk pa naraste tako sunkovito, da raznese okna in vrata, popokajo pa tudi zidovi. Moč eksplozije zavisi od količine plinske mešanice, ki se je nabrala v stanovanjskem prostoru.

Eksplodizija lahko nastane, če iztekajoči se plin prepozno prižgemo na plinskem trošilu (rešoju). Ni nujno, da pride v takšnem položaju do rušilne eksplozije, vendar pa nas lahko nastali plamen oplazi po obrazu, rokah ali laseh in s tem povzroči opekline.

Požar, ki nastane zaradi nepredvidenega uhajanja plina pri štedilniku, pogasimo, če jeklenko takoj zapremo. Pri tem ocenimo trenutni položaj in ostanimo mirni.

Plin, ki gori, ni tako nevaren kot plin, ki uhač in je zmešan z zrakom. S pravilnim ukrepanjem zanesljivo preprečimo nesrečo. Hladno jeklenko takoj odnesemo iz ogroženega prostora na prosto.

Kako pogasimo goreči plin

Z mokro krpo primemo ventil in ga zapremo. Če se je jeklenka segreela, jo ohladimo z vodo, da se ne pregreje. Odnesti pa jo moramo iz prostora in jo še naprej ohlajati. Če jeklenke ne moremo pogasiti, pustimo, da plin gori, vendar jeklenko ves čas ohlajamo z vodo. Gašenje je mogoče s CO₂ – (oglikov dioksid), gasilnimi aparati, balonom ali z aparatom na prah.

Dovod plina po gumijasti cevi

Dovod plina iz jeklenke do gorilne ali kurilne naprave speljemo po gumasti cevi ustreznega premera. Vedeti je treba, da guma sčasoma preperi, da v kuhinji ali v prostoru, kjer je nameščeno plinsko trošilo, nima vedno primerne temperature ter okolja in da je zavoljo tega potrebno gumasto cev zamenjati. Cev se lahko tudi mehansko poškoduje.

Brž, ko opazimo spremembo na dovodni cevi, je najbolje, da jo takoj zamenjamo z novo. Pri zamenjavi cevi in jeklenke je treba preizkusiti z milnico tudi priključek na štedilnik ali peč – plinsko trošilo.

Pravila pri ravnanju z jeklenko

Plinska jeklenka z utekočinjenim plinom ne sme biti nikoli napolnjena do vrha.

Polnih jeklenk z utekočinjenimi plini ne smemo v nobenem primeru segrevati preko temperature +40°C, (zato je ne postavljajte v bližino peči, na sonce ali h kakemu drugemu toplotnemu viru).

Jeklenka z utekočinjenim plinom mora med odvzemu plina stati pokonci.

Jeklenka oddaja preko svojega ventila vedno le plinsko fazo, ki je nad tekočino. V jeklenki se doseže ravnotežje pri odvzemu plina, ker ga prav toliko odda tekoča faza.

Drugačna situacija nastane, če jeklenka leži vodoravno ali je obrnjena z ventilom navzdol. V tem primeru brizga iz ventila tekoča faza.

Če jeklenko TNP tresemo, tekoča faza pri iztekanju takoj prične

izparevati. Pri tem je potrebna toplota iz okolice, ki se začne ohlajati. Če pridemo pri tem v dotik s tekočo fazo plina, lahko dobimo ozeblino.

Poškodovanih ventilov ne smemo popravljati uporabnik jeklenke sam. Jeklenko s poškodovanim ali nedelujočim ventilom je treba vrniti dobavitelju, čeprav je še polna. Hkrati je treba dobavitelju sporočiti okvaro na ventilu.

Jeklenka naj bo dobro izolirana od toplote.

Iz jeklenke naj plin ne uhač. Prostor, v katerem uporabljamo jeklenko, naj bo dobro zračen.

Temeljito zračenje je potrebno v prostoru, v katerem uporabljamo grelne premične plinske peči.

Kontrolirajte tesnilko pri regulatorju pri vsaki menjavi.

Tesnost plinske napeljave kontrolirajte z milnico in čopičem (če se pojavijo mehurčki, pomeni, da plin uhač).

Če ugotovite, da plin uhač, zaprite ventil na jeklenki ter takoj odprite vrata in okna. Električne ga stikala za prižiganje svetlobnih teles ne uporabljajte, ne prižigajte vžigalic ali vžigalnika ter drugega odprtega ognja. Jeklenko takoj odnesite na prosto.

Jeklenke ne postavljajte in ne hranite v prostoru, ki je nižji od okoliškega terena.

Kontrolirajte dovodno gumasto cev in jo po potrebi zamenjajte.

Pri kuhanju pazite, da so odprti samo tisti gorilniki, ki jih takrat potrebujete. Kontrolirajte položaj je gumbov.

Prezračujte prostor, v katerem imate jeklenko ali plinsko trošilo.

Plinsko napravo dajte v pregled najmanj enkrat na dve leti. Opazite okvaro na plinski napravi ali napeljavi, pokličite dobavitelja oziroma pooblaščen servis.

Ne smemo se sprijazniti z mislijo, da so nesreče neizbežne. S pravilnim ravnanjem in rednimi ukrepi lahko zmanjšamo njihovo število in težo, če jih že ne moremo popolnoma izločiti. Varstveni ukrepi bodo uspešni samo tedaj, kadar bomo vsi delavci poznali in izpolnjevali svoje dolžnosti v zvezi z varnostjo pri delu. Poznati moramo vse nevarnosti pri svojem delu.

[illegible]

Nagradna križanka **DELO**

Prepričani smo, da je gost današnje nagradne križanke znan vsem, saj je to največja slovenska časopisno založniška hiša. V tiskarni te hiše tiskajo tudi naše glasilo. Ker križanka tudi tokrat ni težka, pričakujemo veliko pravih rešitev. Za nagrado bosta dva reševalca, ki ju bo določil žreb, prejela knjižno nagrado, darilo ČGP DELO.

Maja Hočevnar

Izid žrebanja nagradne križanke iz prejšnje številke

Zopet smo prejeli kar precejšnje število rešitev. Do roka je na naš naslov prispelo 728 rešitev. Vse sicer niso bile pravilne, toda med temi je komisija izrebrala deset reševalcev, ki bodo po pošti prejeli nagrade. Tokrat jih je pripravil Studio za ekonomsko propagando.

Nagrajenci so:

1. Milka LOGAR, Mercator-Kmetijska zadruga Logatec, 61370 Logatec, Tovarniška 3
2. Nada KOSTEVC, Mercator-Agrokombinat Krško, DSSS, 68270 Krško, C. krških žrtev 52
3. Maks STERLE, Mercator-Nanos, TOZD Trgovina, 61381 Rakke, Trg padlih borcev 2 a
4. Ivan BAŠ, Mercator-Velepiskrba, TOZD Grosist, 61000 Ljubljana, Slovenčeva 25
5. Marjana BREZOVEC, Mercator-Konditor, 61000 Ljubljana, Oražnova 12
6. Marta REPAR, Mercator-Velepiskrba, TOZD Standard Novo mesto, prodajalna DVOR
7. Rudi ČELHAR, Mercator-Nanos, TOZD TMI Postojna, 66230 Postojna, Mesnica 1
8. Pavel PRAŠNIKAR, Mercator-Rožnik, TOZD Golovec, saldakonti
9. Mirko GAMZER, Upokojenec, Mercator-Sloga, Gornja Radgona, 69250, Partizanska 52
10. Gordana BABIČ, Mercator-Sadje zelenjava, 61000 Ljubljana, Poljanska cesta 46/a

Našli smo pancar

rektor avtobusu, ki je vozil na mer-
adna, smo našli pancar Alpi-
pote smučali barve, štev. 8,5. Da bo-
zi plošni službi z obema, se oglasite v
ora OZD, Ljubljana, Aškerčeva 3.
jen telefon 221-044

Radenci, ta lepi letoviški kraj v severovzhodni Sloveniji, so vedno zanimivi. Že v samih Radencih se dogaja toliko zanimivega in pestrega, da tam ni nikoli prav nikomur dolgčas. Hotel Radin, ki je »srce« Radenc in v tem letoviškem vrvežu osrednji objekt, ponuja vedno polno presenečenj.

Snega je zdaj sicer dovolj, vendar prav vsi nismo smučarji. Vsakdo letnega dopusta ne porabi naenkrat – samo poleti. Radenci pa so zanimivi in vabljeni skozi vse leto. Zakaj ne bi nekaj prijetnih in koristnih dni preživel v tam prav zdaj?!

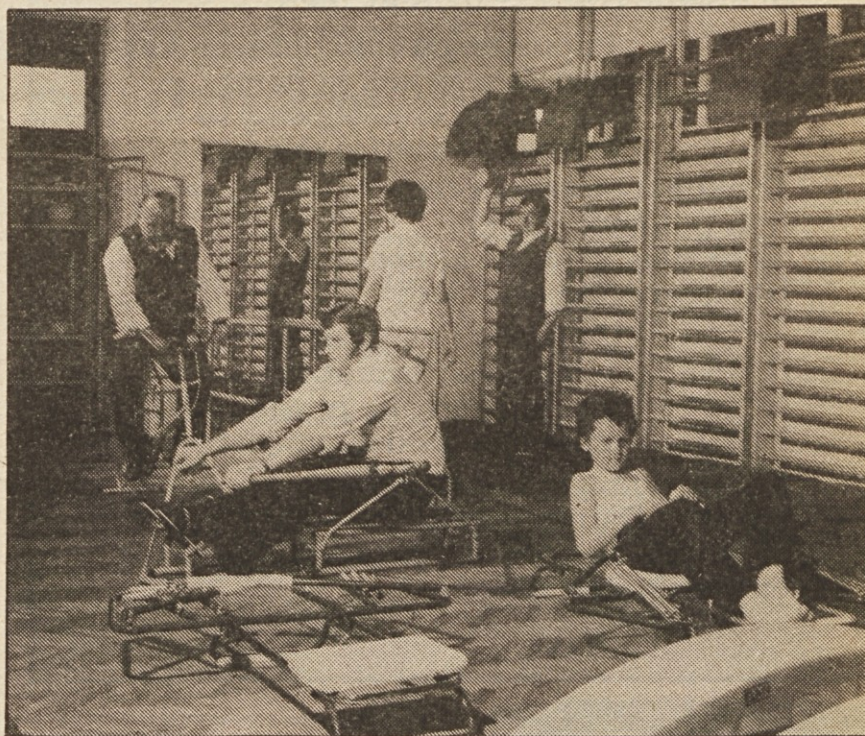
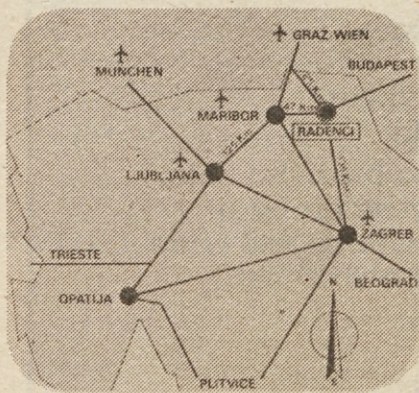
Nadvse vabljev sedemdnevni zimski paket so pripravili prav v hotelu Radin. Ugodnost je takšna, da jo je škoda zamuditi. Ugodna je že cena: za sedem dni le 4.235 dinarjev. »Paket« je res poln vsega; naj vse po vrsti naštejemo.

din. Povedati pa moramo še to, da boste za enoposteljno sobo doplačali le 345 dinarjev. Vabljeni paketi v hotelu Radin veljajo še vse do konca meseca aprila.

Dolgčas vam ne bo nikoli, saj boste svoj prosti čas lahko tudi kako drugače porabili na sprehodih po lepi okolici, na ogledu razstave likovnih del, v branju knjig, spremljanju TV programa, v muzeju Radenske.

Tole je bilo prvo obvestilo iz Radenec. Drugo pa vas želi spomniti na to, da bo v Radencih tudi letos Maraton treh src. Ta bo, lahko rečemo, že tradicionalen. Tretji Maraton bo sicer šele v soboto, 30. aprila, vendar pa je že čas, da začnete razmišljati o udeležbi. Seveda je tudi že čas, da pričnete s treningi. Ti so še kako važni, da si za maratonske napore naberete pravišnje mero moči in vzdržljivosti. Tako si boste povečali možnosti za boljše uvrstitve.

Lani je Mercator že sodeloval na Maratonu treh src v Radencih. Pričakujemo, da bo letos naš od-

Trim kabinet v hotelu Radin – priložnost za vsestransko razgibavanje gostov.

Seveda je v to ceno vključenih vseh sedem polnih penzionov. Naj povem, da je hrana v hotelu Radin okusna, raznovrstna, in tudi za še tako izbirčne bodo našli nekaj pravega.

Neprestane skrbi, različne obremenitve in hiter tempo življenja nas včasih napravijo tudi zaskrbljene: kaj, če je morda kaj narobe z našim zdravjem? Odgovor na to bodo v tem času, ko boste bivali v Radencih, dali zdraviliški zdravnik. Opravili boste celovit zdravniški pregled in tako dobili tudi odgovor na vprašanje, kako deluje motor vašega telesa, srce.

Hotel Radin ima za svoje goste tudi pokrit bazen. Vstop v bazen bo za vas brezplačen, dvakrat se boste lahko kopali tudi v CO₂ kopelih, in če ste ljubitelji savne, boste tudi v savno odšli enkrat brezplačno. V hotelu Radin je tudi pivnica mineralne vode. Lahko se je boste napili po mili volji.

Večeri so prav prijetni v kavarni Park, koder je tudi glasba. Za penzijske goste je vstop brezplačen.

Ugodnosti je torej veliko, vse to
za sorazmerno nizko ceno 4.235

ziv še večji. Sicer pa, več o maratonu v naslednji številki Mercatorja, tokrat pa le še lep pozdrav iz Radenske.

Mile Bitenc

**KUPON
ZA POŠILJANJE KRIŽANKE**

Ime in priimek _____

Naslov iz delovnega mesta _____

DO ali TOZD _____

Izpolnjeni kupon priložite rešitvi križanke, na ovojnico pa obvezno pripišite – Nagradna križanka, sicer rešitve, čeprav bo pravilna, pri žrebanju ne bomo upoštevali.

Umor lahko je tudi umetnost,
če le preveč ne teče kri,
Posebna Agatina spretnost
bili so strupi vseh zvrsti.

Proslavile so se

Ta mesec mnogo premišlujem.
In nekaj skupaj mi ne gre.
Pa bolj, ko z znankami modrjem,
manj kdo kaj pametnega ve.

Ko Dan žena se približuje,
nekako logično se zdi,
da ženski spol načrte kuje
za novih plodnih leto dni.

A šmenta, stara je bilanca
nekako blede, brez soli!
Kot da bilo bi leto spanca,
in nimam kaj pokazati!

Sramotno je, neodgovorno!
Prav vse adute imam v rokah,
ki dokazujejo nesporno,
da ženski gre, če ni je strah.

Enakopravnost je priznana.
Iz tega logično sledi,
da mi je možnost vsaka dana-
doseči vse, kar se mi zdi:

Emancipirano hitim na delo,
ko zjutraj dan se prebudi.
In rečem si: »Ne bo me vzelo
še drugih par obveznosti!«

Zato aktivno sodelujem,
če že pravico to imam,
tudi tako, da sestankujem
in družbi, pač, kar morem, dam.

Popoldne pa enakopravno
pridelam še kak honorar,
kar za življenje enostavno
še vedno važen je denar.

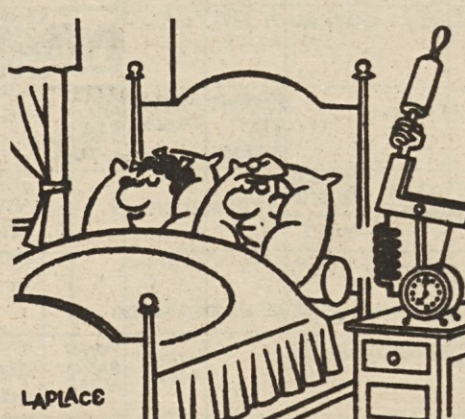
Enakopravnost mi priznava
tudi potomec, ki želi,
da skupaj nogomet igra.
Kaj mame vse ne doleti!

Pozabljati ne smeš kulture,
v nič dajat 'družabnosti.
In čar prereditke proste ure
porabiš v prid zunanosti.

Nič ne pomislim, ko sprašuje,
kaj si za Dan žena želim:
»Pletilke, volno – da brez nuje
en ženski dan živim!«

In tudi v športu ni razlike.
Med koli spretno zna zaviti.
Efekt te Hannine odlike
gre ženskem' spolu vsemu v prid.

Se je v kemijo zaljubila;
odlike: vztrajnost in pogum.
In ni le radija odkrila,
bila je znanstven veleum.

Emancipacijsko misleči
potrebno mnogo je duha,
da zna ob priliki postreči
kot nežna inspiracija.

Prepričevala je rojake
po svoji širni Franciji,
da ženske moškim so enake
po umu in odločnosti.

Pregrešne misli je budila –
noči nešteti up varljiv.
Na svoj način je porabila
spoznanje, kje je trši spol ranljiv.

Železna volja in odločnost
sta dva pomembna faktorja,
ki garantirata bodočnost,
če ju ima državnica.

Čisto na koncu mi je kanila v
glavo misel,
ki se mi sploh ne zdi neumna:
če so moški že nekakšni kavalir-
ji, bi prav
lahko dopustili, da bi bile ženske
v tej enako-
pravnosti bolj enakopravne kot
oni.

Glasilo delavcev in združe-
nih kmetov SOZD Mercator, n.
sub. o., Ljubljana, Aškerčeva 3,
Izdaja Center za obveščanje
SOZD
Uredništvo: Aškerčeva 3,
Ljubljana
Ureja uredniški odbor: Kri-
stina Antolič, Jože Černoša,
Sonja Dolinšek, Sergej Pater-
nost, Anton Kočvar, Nada Ri-
htar in Mirko Vaupotič
Odgovorni urednik Jaro No-
vak (telefon: 221-044)
Novinarka Vesna Bleiweis
(telefon 221-010)
Tajnica redakcije Katja Jese-
novc (telefon: 221-010)
Tehnični urednik Dušan La-
jovic
Tisk ČGP Delo
Oproščeno temeljnega davka
od prometa proizvodov
Izhaja zadnji petek v mesecu
Glasilo prejema delavci,
kmetje, učenci v gospodarstvu
in upokojeanci SOZD Mercator
Naklada: 12.000 izvodov